

**Manifest
Ponència A
Ponència B
Annex**

**gent
gran**

8è Congrés Nacional 2019

TENIM VEU, DECIDIM

Generalitat de Catalunya
**Departament de Treball, Afers Socials
i Famílies**

Consell
de la
Gent Gran
de Catalunya

© Generalitat de Catalunya 2020

Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

Aquesta obra es publica sota una llicència de Creative Commons

Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 3.0

Sou lliure de:

Compartir — copiar i redistribuir el material en qualsevol mitjà i format

Adaptar — remesclar, transformar i crear a partir del material

D'acord amb els termes següents:

Reconeixement — Heu de reconèixer l'autoria de manera apropiada, proporcionar un enllaç a la llicència i indicar si heu fet algun canvi. Podeu fer-ho de qualsevol manera raonable, però no d'una manera que suggereixi que el llicenciadore us dona suport o patrocina l'ús que en feu.

NoComercial — No podeu utilitzar el material per a finalitats comercials.

CompartirIgual — Si remescleu, transformeu o creueu a partir del material, heu de difondre les vostres creacions amb la mateixa llicència que l'obra original. **CompartirIgual** — Si remescleu, transformeu o creueu a partir del material, heu de difondre les vostres creacions amb la mateixa llicència que l'obra original.

Taula del 8è Congrés: Marc Antoni Broggi (Presidència); Josep Montané (Vicepresidència);
Montserrat Perejuan (Secretaria); Carme Andreu i Magda Bes (Vocalies)

Redactora de la ponència A: Núria Carrera Comes

Redactor de la ponència B: Jordi Porta Ribalta

Editor de la ponència B: Agustí Cerdan

Grup redactor de les ponències: Joan Alamillo, Carme Andreu, Daniel Barnau,
Manuel Becerra, Magda Bes, Joan Cals, Josep Carné, Carles Cháfer, Enric Esquer,
Javier Fernández, M. Rosa Llurba, Mercè Mas, Josep Montané, Àlex Navarro,
Montserrat Perejuan, Ramon Pla, Daniel Salvador, María del Mar Sánchez, Lluís
Sanfeliu, Manel Serras i Andreu Torrents.

Oficina del 8è Congrés de la Gent Gran: David Agustí, Carme Canela, Agustí Cerdan,
Jenifer Martínez, Rosa Passols, Josep Ramon Pueyo i Gemma Vidal.

Amb la col·laboració de: Ceres. Investigació sociològica i de mercats.

Maquetació: JCBsite Disseny

Impressió: Nilgrafic

Tiratge: 580 exemplars

Dipòsit legal: B 4670-2020

Podeu trobar aquesta i les altres obres que ha publicat el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies al nostre catàleg de publicacions: http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/el_departament/publicacions/

El Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, juntament amb el Consell de la Gent Gran de Catalunya, convoquem cada quatre anys el Congrés Nacional de la Gent Gran. El darrer Congrés, corresponent a la 8a edició, va tenir lloc el 25 d'octubre al Món Sant Benet (Bages).

El Congrés Nacional de la Gent Gran, en totes les seves edicions, té la finalitat d'arribar a amplis consensos i acords amb referència als temes que afecten el país i, més concretament, les persones grans. Aplega representants de les persones grans de Catalunya, d'associacions i de persones expertes, per reflexionar sobre la realitat que viuen les persones grans al nostre territori i tractar els principals temes que les afecten, amb una clara missió de fomentar la participació social activa de la gent gran de Catalunya.

Però la celebració del darrer Congrés no ha estat un punt d'arribada, sinó el tret de sortida de les polítiques per a la gent gran dels propers anys, justament a partir del treball que heu fet i les decisions que heu pres els i les participants, i que estan recollides en aquest document que us presentem.

A continuació trobareu, a més del manifest del Congrés, les dues ponències que s'han elaborat i aprovat, i que recullen les principals qüestions que preocupen la gent gran del país, amb la urgència del present però també amb una mirada llarga i que ens interpel·la a tota la ciutadania. En primer lloc, com garantim a la nostra gent gran els seus drets, que vol dir dur una vida digna i sense discriminacions. I, en segon lloc, quines han de ser les polítiques d'adaptació de la societat a l'envelliment, amb aspectes clau com la solitud no volguda, la qualitat de vida, la participació i l'envelliment actiu.

Sens dubte, un dels reptes més grans que té aquest país és com la societat catalana afronta l'envelliment de la població, i en el nostre Departament tenim clar que ho hem de fer des d'una perspectiva activa, inclusiva i comunitària. Per això treballem per garantir el dret a decidir com es vol viure durant tot el procés d'envelliment, potenciar i facilitar l'autonomia personal i l'envelliment de quilòmetre zero.

Per acabar, us vull agrair la participació i, sobretot, la implicació en el Congrés, ja que demostra el grau de compromís i maduresa que teniu les persones grans de Catalunya.

Una bona prova d'aquesta participació han estat els 48 actes pregressuals de treball i debat que s'han dut a terme a totes les comarques i grans ciutats catalanes des de l'inici del mes d'abril i fins al Congrés.

Em complau engrescar-vos a seguir el debat al voltant d'aquesta experiència, perquè, com bé diu el lema del Congrés: les persones grans teniu veu, i decidiu.

Chakir el Homrani Lesfar
Conseller de Treball, Afers Socials i Famílies

Índex

Manifest	07
Ponència A	
El present de les persones grans: drets i deures	13
1-A) Marc conceptual	14
a. Preàmbul	14
b. Cerca de justícia social i més oportunitats per a tothom.....	15
2-A) Dignitat	18
a. Pensions	19
b. Prestacions econòmiques no contributives	24
1. Pensions no contributives	24
2. Referents econòmics per accedir i aplicar les polítiques socials	25
3. Facilitat d'accés a la renda garantida de ciutadania	26
c. Discriminació	26
d. Mort digna: legislació i accions	28
e. Maltractaments	30
3-A) Independència i autorealització	32
a. Habitatge	32
b. Formació	34
4-A) Atenció	36
a. Salut	36
b. Dependència.....	38
5-A) Participació	41
a. Compromís amb les dones	41
b. Compromís amb la joventut.....	42
c. Compromís en l'exercici dels deures	43

Ponència B

Les persones grans del futur: polítiques d'adaptació de la societat a l'envelliment45

Introducció46

1-B) Solitud no volguda48

2-B) Acceptació del cicle de la vida i la mort51

3-B) Visibilització52

4-B) Intimitat, afectivitat i sexualitat53

5-B) Qualitat de vida54

6-B) Solidaritat intergeneracional56

7-B) Participació i representativitat58

8-B) Preparació per a l'envelliment i la longevitat59

9-B) Desenvolupament sostenible62

Annex

Carta dels drets i deures de la gent gran de Catalunya65

MANIFEST

gent
gran

8è Congrés Nacional 2019

TENIM VEU, DECIDIM

Manifest del 8è Congrés Nacional de la Gent Gran de Catalunya

Reunits a Món Sant Benet, al municipi de Sant Fruitós de Bages, el dia 25 d'octubre del 2019, i com a resum dels textos, dels debats i de les aportacions que s'han fet a les ponències aprovades en els grups de treball,

DECLAREM QUE

1. Al nostre país, abans de la crisi econòmica iniciada el 2008, vam experimentar avenços importants en el camp social, fruit del treball individual de cadascun de nosaltres i del treball col·lectiu. Malgrat tot, des del 2010 s'ha produït un retrocés notable tant des de l'òptica de la legislació com en els nivells d'inversió en l'ensenyament, la sanitat, la dependència, etc. Avui en dia constatem, uns 10 anys més tard, que encara no s'han recuperat els nivells en tots aquests aspectes que teníem abans que comencés aquesta recessió: qui paga les conseqüències de la crisi econòmica i social és el conjunt dels treballadors i de les classes mitjanes del nostre país. Per això nosaltres, com que no volem veure reduït el nostre poder adquisitiu i nivell de vida a conseqüència de la Llei 23/2013, de 23 de desembre, reguladora del factor de sostenibilitat i de l'índex de revalorització del sistema de pensions de la Seguretat Social, en demanem la derogació.

Defensem, doncs, que un objectiu fonamental en els propers anys del moviment de la gent gran a Catalunya, de les seves organitzacions i des de la societat en general sigui la recuperació dels drets socials: no podem donar per superada la crisi mentre no es facin realitat els objectius recollits a les ponències d'aquest Congrés.

2. Tal com hem exposat a les ponències, l'increment de l'esperança de vida ens planteja reptes que hem d'abordar en els propers anys.

Per això, cal un gran acord entre el Govern de Catalunya, els consells comarcals, els municipis (especialment, els de més població) i els representants de la gent gran (en el sentit més ampli d'aquesta representació) en què s'estudiïn i es posin en comú els aspectes necessaris perquè la societat catalana i les seves institucions entomin els reptes que suposa l'increment progressiu de l'envelliment de la nostra societat.

D'aquest acord haurien de sortir mesures concretes i avaluables, sobretot aplicables als diferents nivells de totes les administracions, que permetin configurar un camí per avançar cap a una societat més ben preparada pel que fa a l'envelliment de les persones, les seves necessitats (presentes i futures) i el seu benestar.

3. L'envelliment creixent de la població ha de portar, també, a la implicació de tota la ciutadania en l'atenció i la cura de les persones grans, que, majoritàriament, encara recau en les dones. Calen mesures concretes per evitar l'aïllament, impedir la soledat no volguda i fer una lluita decidida contra els maltractaments.

4. Constatem, també, que encara manca representativitat de la gent gran en els diferents nivells de totes les administracions, amb independència del signe polític de qui governi en cada moment el territori.

Per això, caldria una unitat que aglutinés les polítiques per a la gent gran arreu del territori, com ara la Direcció General de la Gent Gran en l'àmbit de la Generalitat de Catalunya. A més, caldria crear les conselleries de la gent gran corresponents en els consells comarcals i les regidories de la gent gran en els ajuntaments.

5. Els coneixements i els avenços tecnològics ens permeten que el final de la vida es produeixi sense dolor i amb dignitat. De la mateixa manera que volem viure amb dignitat, volem morir amb dignitat.

Per això en aquest Congrés reclamem, de nou, l'aplicació dels recursos necessaris per morir amb dignitat i sense dolor, i que la legislació reguli la mort assistida (eutanàsia).

6. En els treballs d'aquest Congrés hem debatut, també, el paper del jovent i de les dones.

Històricament, constatem que hi ha una discriminació doble vers les dones grans, pel fet de ser dones i grans.

Per això demanem ple suport a les dones (especialment, a les dones grans) perquè puguin exercir per elles mateixes els drets vinculats a una vida digna.

Demanem, també, polítiques específiques que aportin els recursos necessaris per a l'emancipació dels joves i que, institucionalment, es promogui el debat intergeneracional als diferents nivells de les administracions.

Paral·lelament, tal com dèiem en el manifest del 7è Congrés, afirmem que no és acceptable cap discriminació per edat, per gènere, per religió o per ideologia. Per això, cal promoure “campanyes de sensibilització envers el respecte per a grups de persones que sovint són discriminades quan arriben a grans, com ara les persones nouvingudes, les LGBTI, les que tenen diferents creences o les persones amb discapacitats”.

7. Al nostre país constatem que hi ha grans diferències de desenvolupament entre territoris.

Per això, reclamem l’elaboració participada d’un pla integral reactivador del desenvolupament econòmic i social, que posi una atenció especial a les comarques amb més dèficit demogràfic i econòmic per aconseguir progressivament l’equilibri territorial.

8. En aquest Congrés també hem treballat els temes relacionats amb la destrucció del medi ambient. Hem de prendre consciència que, de moment, només disposem d’un únic planeta i que el nivell d’explotació a què està sotmès actualment no és sostenible.

Per això, és fonamental la implicació personal de cadascú en aquests temes. Des de les organitzacions de la gent gran hem de fer tots els possibles per impulsar la lluita contra el canvi climàtic, fomentant un ús responsable dels recursos disponibles. Reclamem la difusió de programes, mesures i bones pràctiques d’aplicació senzilla en el nostre dia a dia per col·laborar activament en la defensa del nostre entorn.

També reclamem a les administracions que siguin proactives vers els problemes relacionats amb el canvi climàtic, i que es facin ressò de les propostes que duen a terme els moviments populars en favor de la protecció del medi ambient.

Finalment, des d’aquest espai volem fer menció de la consellera Dolors Bassa i volem recordar que, durant el seu mandat, es va aprovar la Llei 14/2017, del 20 de juliol, de la renda garantida de ciutadania, i especialment es va impulsar la tasca que realitza el Consell de la Gent Gran de Catalunya.

Estem convençuts que el futur d’una comunitat, d’un estat o d’una nació l’ha de decidir el poble, i que les lleis han de ser instruments que facin possible una bona convivència i un bon desenvolupament, lleis que estiguin al servei de les persones i que permetin avançar, no pas limitar la llibertat.

Catalunya és la seva gent, és un país lliure que té tot el dret a decidir com vol construir el seu futur. I les persones grans de Catalunya volem dir-hi la nostra, volem tenir veu i volem decidir com ha de ser aquest futur. **TENIM VEU, DECIDIM.**

PONÈNCIA A

“El present de les
persones grans:
drets i deures”

gent
gran

8è Congrés Nacional 2019

TENIM VEU, DECIDIM

Ponència A. El present de les persones grans: drets i deures. Recuperació de drets

1-A) Marc conceptual

a. Preàmbul

Enguany celebrem el 8è Congrés Nacional de la Gent Gran de Catalunya.

Les preocupacions manifestades en les edicions anteriors són força coincidents. En aquesta ponència, doncs, tornen a aparèixer aportacions de jornades i convencions celebrades durant els darrers anys en municipis i comarques on ja estan constituïts els consells de les persones grans.

Constatem la nostra preocupació pel desconeixement que té la gent gran sobre els continguts de les ponències dels darrers congressos i la poca resposta per part de les institucions sobre aquests. Les nostres aportacions gairebé no tenen resposta ni cap repercussió.

Sobre aquesta darrera qüestió, cal posar en valor el treball dels síndics i de les síndiques municipals en la salvaguarda, des de la proximitat, dels drets de les persones grans, així com del Síndic de Greuges de Catalunya i la funció que aquestes dues institucions realitzen de defensa i empara en totes aquelles qüestions que fan referència a les propostes i iniciatives des de l'àmbit públic per a garantir-los una vida digna.

Constatem també, que molts dels problemes o deficiències que van sortir en el 7è Congrés segueixen sent actuals i alguns, fins i tot, s'han agreujat.

Les conquestes socials i les transformacions de la societat són processos que requereixen temps, insistència i esforç, tant individual com col·lectiu. Com a persones grans i actives podem aportar coneixements amplis i profunds d'aquesta societat que volem millorar.

Els canvis socials han produït un augment del sector de serveis, mentre que la indústria, la ramaderia, l'agricultura i la pesca han quedat en segon pla. La incorporació de noves tecnologies i l'augment de la productivitat han desencadenat una important transformació laboral. Aquesta transformació gradual es caracteritza

pel predomini d'un sistema neoliberal que comporta, entre d'altres, les conseqüències següents:

- Generalització del treball individual.
- Més precarietat en el treball.
- Més dificultats en la negociació col·lectiva.
- Menys penetració de les organitzacions sindicals.
- Pèrdua de la consciència de classe.

De forma més o menys subtil, els governs han maniobrat perquè la ciutadania accepti amb normalitat la pèrdua del dret als drets, convertint drets subjectius i fonamentals en prestacions graciabls quan es poden donar.

b. Cerca de justícia social i més oportunitats per a tothom

En la primera dècada del segle XXI, quan el nostre país no havia assolit els nivells de protecció social dels països de la UE-15, va començar una crisi econòmica provocada pels moviments especulatius del capital financer a escala global, i no a conseqüència, tal com s'ha pretès fer-nos creure, d'haver viscut per damunt de les nostres possibilitats, i altres fets que alguns pretenen assenyalar.

El capital financer mitjançant les seves diferents formes d'organització i el seu control social d'enormes mitjans de difusió permanentment està plantejant una batalla ideològica de desprestigi de tot el públic:

- “Que els sistemes de protecció social no són sostenibles” (la sanitat, la dependència, l'ensenyament, una renda garantida com a dret de ciutadania, etc.). Mentre se'ns anuncien plans privats de pensions, assegurances privades sanitàries, assegurances per a ser atesos en situació de dependència, etc.
- “Que públic és igual a ineficient”, i s'obliden de quins han estat els veritables causants de l'actual crisi econòmica i social que encara patim.
- És curiosa la campanya impulsada contra l'increment del salari mínim interprofessional, que manifesta “que es produirà més atur”, quan la quantia d'aquest és inferior al 60% del salari mitjà, segons recomana la Carta social europea.

L'esmentada crisi econòmica i el desenvolupament econòmic, caracteritzats per una precarietat laboral i la reducció dels salaris, han provocat noves formes de

pobresa: joventut sense perspectives de futur, atur crònic en persones de més de 50 anys, pobresa infantil, encariment de l'habitatge i un llarg etcètera.

Caldria revertir la reforma de l'article 135 de la Constitució espanyola, de 27 de setembre de 2011. Per a recuperar l'equilibri constitucional potenciant el dret amb continguts laborals i socials cal derogar el principi de sostenibilitat financera en tant que implica prioritat absoluta del pagament del deute públic, de l'estabilitat pressupostària per a totes les administracions, atès que la sostenibilitat pressupostària es configura com la nova orientació de la política econòmica integrada en la Constitució, passant per damunt altres continguts constitucionals. Té com a conseqüència estar atent a no alterar l'equilibri pressupostari per damunt de qualsevol altre objectiu per fonamental que sigui.

Com a principi fonamental reclamem que tota reforma que s'efectuï a la Constitució espanyola ha de ser ratificada per la ciutadania espanyola. Igualment, si s'efectua a l'Estatut d'autonomia de Catalunya ha de ser referendada per la ciutadania de Catalunya.

Ens preocupa la progressiva despoblació i depressió econòmica d'algunes comarques de Catalunya, com són aquelles que tradicionalment han desenvolupat una economia agrícola, amb un sistema que no il·lusiona la població més jove, que no hi veu opcions de futur. És urgent l'elaboració d'un pla reactivador integral de l'economia d'aquestes comarques, la planificació d'un reequilibri territorial i una descongestió de la franja de la costa.

Les polítiques públiques són encara insuficients per avançar en la històrica desigualtat existent entre dones i homes, en la no conciliació de la vida laboral i personal, en la problemàtica de les famílies monoparentals, en la feminització de la pobresa.

Com hem plantejat les persones grans en anteriors congressos és summament necessari que el conjunt de les polítiques socials (sanitat, ensenyament, serveis socials, etc.) es desenvolupin mantenint un equilibri territorial.

La gent gran hem de reivindicar que les administracions públiques lluitin decididament contra la pobresa i l'exclusió social, proporcionin els serveis socials, l'atenció a la dependència, les prestacions a la família, la sanitat pública, etc. Tot això s'ha de considerar com una inversió econòmica, generadora d'ocupació i de riquesa. Els països més avançats socialment, en general, són els més productius econòmicament (paràgraf contingut en el VI Congrés Nacional de la Gent Gran de Catalunya, any 2010).

La suposada superació de la crisi no queda palesa en les dades de l'EPA del

4t trimestre de 2018, en relació amb el 2n trimestre de 2008. Com a resultat d'això, trobem:

- Més llars amb tots els seus actius desocupats (Espanya: 499.500 llars - Catalunya: 71.800 llars).
- Reducció de les hores setmanals treballades (Espanya: 93.362.500 hores - Catalunya: 21.200.200 hores).
- Precarietat laboral existent, menys hores setmanals per persona ocupada (Espanya: 3,217 - Catalunya 3,597).
- No s'han assolit els índexs d'ocupació del 2008 (d'empleats, n'hi ha menys: Espanya, 860.500 empleats menys - Catalunya, 246.100 empleats menys) i, per contra, hi ha més aturats (Espanya, 922.800 aturats més - Catalunya, 157.600 aturats més).
- La joventut és el sector de població més afectat per l'atur. El desembre de 2018 el 32,7% dels aturats eren joves de menys de 25 anys, i un 42% eren dones d'entre 40 i 65 anys.
- Augment del nombre d'espanyols que s'han vist forçats a marxar del país per buscar feina (450.000 dels quals són més joves de 35 anys), sector de la població que s'ha duplicat i que ha descapitalitzat el país, ja que la gran majoria dels joves que marxen tenen estudis universitaris, la qual cosa provoca la fugida de talent del país.

Per tot el que s'ha exposat abans, apostem per una transformació dels drets socials perquè esdevinguin drets fonamentals, tant des del vessant polític, popular i ciutadà, legislatiu i pressupostari. Davant d'aquest context social, debilitat i erosionat, Catalunya ha de revertir els drets socials com a drets fonamentals. Com s'ha de fer?

- Des del vessant legislatiu i polític: que els drets socials adquireixin el mateix grau d'efectivitat, de protecció i de garantia que tenen altres drets fonamentals.
- Des del vessant popular i ciutadà: que siguin percebuts i reclamats com a noves conquestes socials necessàries i irrenunciables.
- Des del vessant pressupostari: que els recursos públics puguin destinar-se a polítiques socials, tal com està previst a l'Estatut d'autonomia de Catalunya.
- Cal establir una política fiscal justa i progressista que permeti l'augment

d'aquests recursos per evitar les desigualtats que pateixen les classes populars en una societat on persones riques són cada cop més riques i les persones pobres són cada cop més pobres.

Les persones grans de Catalunya, en aquest Congrés i com a membres de la societat, ens refermem en quatre premisses fonamentals:

- 1a. Mantenim el nostre suport en el moviment de les dones (representen més de la meitat de la població) i hi participem en la seva lluita per l'emancipació i la igualtat de drets.
- 2a. La salut del nostre medi natural és un aspecte que afecta el conjunt de la societat (nens, joves, adults, persones grans, etc.), per això considerem que el conjunt de les persones grans hem de participar en el moviment emprès pels joves per defensar-lo, reivindicant la implicació de totes les administracions en una aposta ferma pel manteniment dels nostres recursos naturals.
- 3a. No donarem per superada la crisi fins que no es recuperin els drets perduts, tant socials com econòmics, des que es va iniciar.
- 4a. El nostre nivell de desenvolupament social s'ha de correspondre amb el nostre nivell de desenvolupament econòmic. No podem ser un dels països més desenvolupats d'Europa i tenir una protecció social de les més insuficients.

Reivindiquen l'impuls de la Llei per a l'adaptació de la societat catalana a l'envelliment, un cop aprovada la memòria de l'avantprojecte de Llei el 25 de juliol de 2017, segons el mandat del Parlament de Catalunya de 30 de juny de 2016, i reivindicuem el canvi de nom per Llei de la gent gran com a just i necessari reconeixement a la contribució a la societat de les persones grans, per acabar amb la seva invisibilitat, especialment a nivell institucional, que garanteixi drets i abordi les seves especificitats.

2-A) Dignitat

La dignitat és un dret innat de les persones a ser tractades de manera justa i a reconèixer la seva vàlua com a humans. És objecte de protecció per les lleis internacionals i pels principis de l'ètica. És el centre de la Declaració Universal dels Drets Humans, el principi del qual deriven tots els altres drets.

Les persones grans hem de poder viure amb dignitat i seguretat, lliures d'exploatació i de maltractaments físics o psíquics o de vulneració dels drets i abús institucional. Cal tractar-nos sense discriminació per causa d'edat, gènere, ètnia, discapacitat, situació econòmica o qualsevol altra condició.

Tal com hem esmentat abans, amb l'aparició de noves formes de pobresa, cal que els drets socials esdevinguin drets fonamentals.

El que fa referència a la dignitat ho establím segons els apartats següents:

- a. Pensions
- b. Prestacions econòmiques no contributives
- c. Renda garantida de ciutadania
- d. Discriminació
- e. Mort digna
- f. Maltractaments

a. Pensions

En aquests anys de crisi econòmica i social s'ha produït un atac frontal als èxits socials de caràcter general que tant d'esforç individual i col·lectiu vam haver de realitzar per aconseguir-los. Encara no s'han revertit les retallades socials dutes a terme des de l'inici de la crisi, tant des del punt de vista legislatiu com pel que fa a les inversions en els diferents camps de la protecció social.

No hi ha respostes a les noves situacions de pobresa que la societat actual està generant. Nombrosos estudis efectuats per organitzacions de prestigi reconegut posen de manifest l'increment de la pobresa, les desigualtats socials, la pobresa infantil, etc. i la presència d'aquest fenomen més abundantament entre les dones i, especialment, entre les dones grans.

Les persones grans hem contingut els efectes de la crisi, per exemple, de les maneres següents:

- Amb el sosteniment econòmic de les nostres famílies.

- Acollint, novament, els membres de la família, principalment fills o filles i nets o netes.
- Pal·liant amb el nostre esforç la insuficient cobertura de l'estat del benestar.
- Amb la transmissió de valors.
- Etc.

El fet que les persones grans disposem d'ingressos estables (que no sempre és sinònim de suficients) i que majoritàriament visquem en habitatges de renda antiga o de propietat ha permès que moltes famílies no s'hagin trobat en greus situacions de precarietat i pobresa. En molts casos les pensions estan servint per pal·liar les mancances i dificultats que estan tenint els nostres familiars (fills i filles). En cap cas, els governs poden considerar les pensions de les persones jubilades com diners disponibles per substituir el finançament públic de serveis i prestacions diverses d'atenció social.

Per a la gran majoria de la gent gran la nostra única font d'ingressos és la pensió, i la quantia d'aquesta pensió és inferior o està pròxima al llindar de pobresa de Catalunya. Les dones són les més perjudicades: aquesta falta de recursos econòmics condiciona les nostres formes materials d'existència (alimentació, consum de productes culturals, relacions, mobilitat, poder arribar a fi de mes, etc.). La situació s'agreuja per l'alt cost dels serveis bàsics de la llar (aigua, energia elèctrica, gas, serveis de telefonia, etc.) ja que són dels més cars dels països del nostre entorn. En la nostra època de joventut eren públics, i amb el temps s'han privatitzat.

Les baixes pensions no obeeixen a l'estructura del nostre sistema públic de pensions, són conseqüència dels baixos salaris que comporten baixes cotitzacions i de la discontinuïtat en la trajectòria de cotitzacions de molts treballadors. Hem d'afirmar que la taxa de reemplaçament o substitució (proporció entre la pensió i l'últim salari), en l'informe publicat per l'OCDE (Pensions at a glance 2017), amb dades de 2016, situa la taxa de reemplaçament de les pensions públiques a Espanya en el 72,3%. La d'Holanda supera el 90%, les de Dinamarca i Itàlia superen el 80%; les d'Àustria, Luxemburg, Portugal i Irlanda, amb valors semblants a Espanya, superen el 70%. L'objectiu de la Llei 23/2013, de 23 de desembre, reguladora del factor de sostenibilitat i de l'índex de revaloració del sistema de pensions de la Seguretat Social (encara no abolida) és la disminució de la taxa de reemplaçament en dues fases:

- 1r. Aplicant el que s'ha anomenat el factor de sostenibilitat, mitjançant la reducció de la pensió en el moment del càlcul aplicant un coeficient reductor que està en funció de l'increment de l'esperança de vida.

- 2n. No incrementant cada any les pensions en funció de l'increment del cost de la vida (IPC). Amb l'aplicació de la fórmula que determina l'índex de revaloració de les pensions, a la situació actual no ens correspondria l'increment, però perquè no es pugui denunciar la llei al Tribunal Constitucional se'ns garanteix un increment del 0,25%. L'article 50 de la Constitució diu: "Els poders públics han de garantir, mitjançant pensions adequades i periòdicament actualitzades [...]."

En la gran majoria de la gent gran i en àmplies capes de la població hi ha força preocupació per les permanents notícies negatives sobre el nostre sistema de pensions, sobretot les que parlen de la seva inviabilitat. És inadmissible que el govern del Partit Popular entre el període del 2012 al 2017 hagi consumit 74.437 milions d'euros del Fons de reserva i no hagi mantingut les reunions necessàries del Pacte de Toledo per buscar-hi una solució. Quan les deliberacions d'aquest organisme s'han reprès, les formacions polítiques no s'han posat d'acord en dos temes que per als actuals pensionistes i els futurs són fonamentals:

1r. Garantir la solvència financera del sistema públic de pensions.

2n. Garantir que les pensions cada any s'actualitzen amb l'IPC.

Com dèiem al 6è Congrés:

Hem de defensar que el sistema públic de pensions sigui just, eficaç i suficient, i que la funció dels sistemes privats sigui una opció complementària i, a més, voluntària.

Cal defensar el nostre sistema públic i de repartiment de la Seguretat Social, davant dels plantejaments socials i econòmics que el qüestionen, el pretenen descafeïnar i privatitzar.

Els elements essencials de les pensions estan recollits en el document aprovat pel plenari del Consell el juny de 2017, en el punt introductorí primer:

El sistema públic de repartiment de la Seguretat Social és un dels eixos vertebradors de l'estat del benestar, un element determinant de cohesió social, de solidaritat intergeneracional, interterritorial, intersectorial, i un potent mitjà de redistribució de la renda. A més de la seva funció en l'enfortiment de la cohesió social, el sistema de la Seguretat Social té un paper de primer ordre com a estabilitzador macroeconòmic, i serveix com a garantia i sustentació de la demanda interna de béns i serveis, cosa que provoca la generació d'ocupació.

El treball de futur en l'àmbit de les pensions implicaria:

- Suprimir la Llei 23/2013, de 23 de desembre, reguladora del factor de sostenibilitat i de l'índex de revaloració del sistema de pensions de la Seguretat Social.
- Garantir la solvència financera del nostre sistema públic de pensions mitjançant uns ingressos suficients, implicaria:
 - L'eliminació del topall en les cotitzacions.
 - Aplicar tots els mitjans per lluitar contra l'economia submergida per augmentar, d'aquesta manera, les cotitzacions.
 - L'increment de les cotitzacions i l'augment del salari dels qui treballen.
 - Els costos de funcionament del sistema haurien d'anar a càrrec de l'Estat.
 - El finançament de les polítiques actives d'ocupació amb els pressupostos de l'Estat.
 - L'aportació de l'Estat al dèficit que hi pugui haver.
- Incrementar gradualment les pensions mínimes, a fi que la quantia sigui com a mínim equiparable a l'SMI, per garantir una vellesa digna.
- Cercar fórmules que evitin reduccions en les quanties de les pensions dels treballadors i treballadores que hagin estat expulsats del mercat de treball abans de l'edat ordinària de jubilació o que hagin tingut carreres irregulars en les seves cotitzacions.
- En el cas de treballadors i treballadores que s'han jubilat anticipadament com a conseqüència de pèrdua de la feina a través d'un ERO o acomiadament improcedent i als quals se'ls hagin aplicat coeficients reductors en el càlcul de la seva pensió en el moment de la jubilació, proposem que s'eliminin els coeficients reductors en arribar a l'edat ordinària de jubilació.
- Així mateix, tots els treballadors i treballadores que acreditin els anys de vida laboral que preveu la llei, i que hagin accedit en el seu moment a algunes de les modalitats de jubilació anticipada, han de tenir dret a percebre la seva pensió íntegra, atès que cal tenir en compte que la majoria d'aquests treballadors superen els 40 anys cotitzats.

- La Llei de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2016, en la seva disposició final segona, modifica el text de la Llei general de la Seguretat Social, i incorpora un complement per maternitat a les pensions contributives de les dones que hagin tingut dos o més fills, amb efectes des de l'1 de gener de 2016. Reclamem que totes les mares perceptores de pensió contributiva de la Seguretat Social, amb un, dos, tres o més fills, rebin aquest complement de pensió, no només les que tinguin a partir de dos fills.
- En la pensió de viduïtat, l'increment al 60% de la base reguladora del cònjuge ha de ser compatible amb la percepció d'una altra pensió i el complement a mínims, si es percep, no ha de ser absorbible, de manera que es fixi el topall de quantia en dues vegades la pensió mínima de viduïtat per a més de 65 anys, igual com preveia la Llei 9/2005, de 6 de juny, per a compatibilitzar les pensions de l'assegurança obligatòria de vellesa i invalidesa (SOVI) amb les pensions de viudetat del sistema de la Seguretat Social.
- Revisar anualment les pensions en funció de l'IPC real, corregit i complementat per l'evolució econòmica del país, quan el creixement hagi estat positiu, o bé en funció de l'increment mitjà dels salaris de l'any anterior.
- Reconèixer les persones que no han arribat a cotitzar el període de carència, que actualment està establert en 15 anys, els drets adquirits per a una cotització inferior a aquest període. Totes les cotitzacions realitzades en qualsevol període de tota la vida laboral, continuades o interrompudes, han de donar dret a la pensió corresponent.
- Adequar els mecanismes legals necessaris perquè els treballadors i treballadores prejubilats o pensionistes puguin accedir a les prestacions que les diferents administracions atorguen a les persones més grans de 65 anys.
- Per garantir la solvència del sistema de pensions, és necessari l'increment de l'ocupació estable, la supressió de la precarietat laboral, la disminució de la taxa d'atur, l'increment de la taxa d'activitat de les dones, la recuperació del poder adquisitiu perdut en els salaris en aquests anys, etc. L'eliminació de les reformes laborals imposades, sobretot les del 2012, ajudarien a superar els aspectes esmentats:
 - Reial decret llei 3/2012, de 10 de febrer, de mesures urgents per a la reforma del mercat laboral.
 - Llei 3/2012, de 6 de juliol, de mesures urgents per a la reforma del mercat laboral.

- La bretxa salarial a Catalunya entre homes i dones és superior al 25%, mentre que si parlem de la bretxa de pensions, aquesta es va situar el gener de 2019 en el 34,92%. A Catalunya, gairebé la meitat de les pensions són inferiors a l'SMI, el 47,2%, i d'aquestes, el 75,3% pertanyen a dones. El 65% de les pensions no arriben als 1.000 mensuals i, d'aquestes, el 69% pertanyen a les dones. La normativa de pensions és neutra pel que fa al gènere, però el seu impacte no ho és, per diversos factors: bretxa salarial, major incidència de contractes a temps parcial, limitacions en la promoció professional, etc.
- És necessària una aposta ferma per corregir la bretxa de pensions, que posa moltes dones pensionistes en situacions de pobresa i exclusió social, i el ple desenvolupament de la Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes.
- Suprimir el Reial decret llei 5/2013, de 15 de març, de mesures per afavorir la continuïtat de la vida laboral dels treballadors de més edat i per promoure l'envelliment actiu, que legalitza el treball dels i de les pensionistes.
- Increment gradual del salari mínim interprofessional (SMI) al 60% del salari mitjà:
 - El salari anual mitjà del 2017 va ser de 26.535 euros (font: datosmacro.com);
 - El 60% del salari anual mitjà del 2017 seria de 15.921 euros;
 - Per complir amb la Carta social europea, el salari mínim interprofessional l'any 2017 hauria d'haver estat de 1.137,21 euros al mes i de 14 pagues.

b. Prestacions econòmiques no contributives

b.1. Pensions no contributives

La quantia anual d'aquesta modalitat de pensions s'estableix en la Llei de pressupostos generals de l'Estat i és de 5.488 euros per a l'any 2019; quantitat propera al límit de pobresa severa de Catalunya de l'any 2018 (el darrer publicat).

Aquestes decisions reflecteixen la manca de respecte envers la dignitat de les persones que les reben. Aquestes xifres semblen més aviat una almoïna que una prestació de justícia social.

- Exigim de manera gradual un fort increment de la quantia d'aquestes pensions a fi que compleixin amb l'objectiu social per al qual van ser creades.

b.2. Referents econòmics per accedir i aplicar les polítiques socials

A Espanya, l'indicador públic de renda d'efectes múltiples (IPREM), i a Catalunya, l'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC), les quanties d'aquests referents s'estan devaluant, no s'actualitzen cada any amb l'índex de preus de consum (IPC) i estan congelades des de l'any 2010, llevat de l'IPREM, que el 2017 es va incrementar un 1%. Des de la seva creació fins al 2017, l'IRSC s'ha devaluat un 12,79%, aquesta devaluació afecta el conjunt de les polítiques socials del nostre país i el conjunt de ciutadans que han de recórrer a qualsevol de les prestacions socials que s'apliquen a la nostra comunitat.

Les reivindicacions són:

- Recuperar gradualment el valor perdut de l'IRSC en aquests anys de congelació i no actualització amb l'IPC des de la seva creació.
- Actualitzar cada any d'acord amb l'IPC real quan sigui positiu.
- En l'IRSC de Catalunya, suprimir-hi el terme suficiència, i que es denomini indicador de renda de Catalunya (IRC). El llenguatge condiciona conductes: considerem del tot inacceptable que en el nostre referent econòmic per a l'accés i l'aplicació de les polítiques socials se l'anomeni suficient, ja que la quantitat d'aquest referent és inferior al llindar de pobresa de Catalunya. L'any 2018 l'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC) se situà en 7.967,73 euros per any. Segons les dades de l'Idescat, la renda que marca el llindar de risc de pobresa de Catalunya d'un adult l'any 2018 (el darrer publicat) és de 10.981,40 euros. Una diferència anual de 3.013,67 euros per any. Cal, de manera gradual, una aproximació dels valors entre aquestes dues xifres.

Ens hem d'oposar a les pretensions d'alguns sectors de la societat d'establir una protecció social mínima, perquè si s'establís aquesta situació accentuaria molt més les diferències socials. Hem de reivindicar un autèntic estat del benestar, que garanteixi una vida digna al conjunt dels ciutadans i ciutadanes, com també el finançament suficient per al seu correcte funcionament, preferentment mitjançant impostos directes. Els països de la UE-15 recapten, de mitjana, el 41% del seu PIB; a Espanya, aquesta recaptació és del 35%. Tenim un diferencial fiscal de 6 punts respecte als països del nostre entorn; aquest és, pràcticament, el mateix diferencial que es destina a polítiques socials. Dificilment els nostres governs, locals, autonòmics i general, podran fer les reformes necessàries per reduir aquest dife-

rencial en polítiques socials (que el conjunt dels ciutadans reclamem) sense una política fiscal justa i progressista, que persegueixi el frau fiscal i faci que paguin més aquelles persones que més tenen.

b.3. Facilitat d'accés a la renda garantida de ciutadania

Tothom ha de tenir una garantia d'ingressos que li permeti viure amb un mínim de dignitat, entenent com a mínim la cobertura de les seves necessitats bàsiques. A Catalunya, el mes de juliol de 2017, es va fer un pas molt important mitjançant l'aprovació de la Llei que garanteix els ingressos abans esmentats. Per això:

- Reclamem el ple desenvolupament de la Llei 14/2017, de 20 de juliol, de la renda garantida de ciutadania.
- Exigim l'eliminació de les traves burocràtiques que puguin existir per a la seva aplicació, i la màxima agilitat en la resolució dels expedients.
- Que les comunitats autònomes i les administracions locals, en l'àmbit de les seves competències, puguin crear prestacions econòmiques per donar suport als seus ciutadans amb dificultats.
- Cal que la quantia d'aquestes prestacions econòmiques no hagin d'estar limitades per la Llei 4/2005, de 22 d'abril, sobre efectes en les pensions no contributives dels complements atorgats per les comunitats autònomes. Per això reclamem la supressió d'aquesta norma.
- Reclamem que es produeixi un increment gradual d'aquesta prestació econòmica, perquè la seva quantia sigui superior al límit de pobresa de Catalunya.

c. Discriminació

La discriminació per raó d'edat és difícil de combatre, atès que no es modifica amb experiències que ho desmenteixen i, en canvi, es reforça amb les que la corroboren.

La discriminació ens perjudica pel fet que infravalora les nostres capacitats i disminueix les oportunitats de participar en tots els àmbits de la societat. Es presenta en forma de límits màxims d'edat: ho podem comprovar en el sistema legal, els mitjans de comunicació, l'economia i en la prestació de l'atenció a la salut, en la prestació de serveis socials, entre moltes altres àrees. No obstant això, volem fer referència al fet que tots els professionals del sector sanitari han acceptat la Carta de drets i deures de la ciutadania en relació amb la salut i l'atenció sanitària,

de la qual volem destacar: el dret a la prestació sanitària sense discriminació, el dret a la confidencialitat, sobretot en cas vulnerable de malaltia (les habitacions compartides que vulneren el dret a la privacitat són una situació a corregir), etc.

Els serveis d'atenció a les necessitats de la gent gran sovint es troben en una disposició inadequada per atendre-les. A l'hora de prendre decisions sobre aquests serveis, així com en el moment de la seva creació, dotació i manteniment de recursos, s'han de tenir en compte les situacions, les experiències i les aspiracions individuals de cada persona atesa.

D'altra banda, la manca de recursos i la segregació de les persones en etapes tardanes de la vida ens fa difícil mantenir-nos actius en la nostra pròpia comunitat.

La mobilitat de la gent gran es veu limitada a causa de les barreres arquitectòniques que hi posen obstacles. Aquestes barreres es presenten tant a dins com a fora del domicili.

Cal que tots els plans municipals d'urbanisme recullin la supressió de les barreres arquitectòniques i la creació d'un mobiliari urbà, amable amb les necessitats de la gent gran.

Les diferències territorials (territoris urbans, rurals, de muntanya, etc.) també generen diferències en l'accés a serveis. Cal que tothom, sigui quin sigui el lloc on visqui, tingui la garantia d'accedir als serveis que necessiti, de manera que són necessàries subvencions i ajudes concretes per corregir-ho.

Per part dels mitjans de comunicació hi ha poca visibilitat de la gent gran, i la que hi ha és negativa, ja que presenten la persona pensionista com una càrrega, consumidora de serveis i amb l'estereotip de "l'avi o l'àvia" com a persona amb qualitats físiques i mentals reduïdes.

Pel que fa a l'atenció social, l'edatisme implica que ens tractin com a incapaçs d'assumir responsabilitats i afavoreix el reforç d'actituds dependents, en comptes de fomentar activitats que contribueixin al manteniment de l'autonomia de decisió i de la independència personal. L'impacte de l'edatisme pot ser important: algunes persones grans s'adapten a través del consens social als estereotips negatius, atesa la infravaloració de les seves capacitats, cosa que provoca que moltes persones no vulguin identificar-se amb l'expressió de gent gran. Cal que ens tinguin en compte com a agents actius i amb capacitat de decisió, i hem de ser escoltades i escoltats i aportar, així, la nostra experiència.

La modificació de les estructures familiars, l'assumpció de més responsabilitat envers els fills, etc., genera que la gent gran ens puguem trobar soles. Aquesta soledat es tradueix en una necessitat afectiva no coberta i que repercuteix en el nostre dia a dia.

Tothom ha de ser lliure de sentir la pròpia identitat o preferència sexual. Podem afirmar que les persones del col·lectiu LGBTI dins la gent gran estan més discriminades socialment i sovint es veuen obligades a amagar la seva orientació sexual.

L'avaluació de les necessitats de salut i d'atenció a llarg termini fa que no s'assignin a les persones grans els recursos adequats per viure de manera digna i independent.

La transformació digital també ens genera un daltabaix en la manera de relacionar-nos amb el nostre entorn. Per poder accedir a determinats recursos, ja siguin de l'Administració o d'altres sectors (banca, viatges, etc.), sovint l'accés és de manera digital. Cal que hi hagi mesures per dotar-nos d'eines d'accés segur a aquests recursos.

Patim un cert abandonament en el terreny de les reformes de les polítiques socials: calen mesures destinades específicament a les persones grans perquè puguem gaudir dels nostres drets d'una manera equitativa. Exigim marcs legals i polítics, codis ètics i de conducta, que ens protegeixin contra els abusos a la gent gran.

d. Mort digna: legislació i accions que vetllin per exercir el dret a morir dignament

Quan parlem de mort digna ens referim al dret a morir d'acord amb els valors, prioritats i preferències de cada persona. Entenem la dignitat com un concepte subjectiu, directament lligat a l'autonomia personal i la llibertat individual, que volem exercir i hem de poder exercir.

Tothom té el dret a ser tractat amb dignitat tant en la vida com en la malaltia, com també en el moment de morir. Això implica un canvi de mentalitat de tothom per afrontar malalties sense retorn, que generen un patiment important en la persona malalta i la seva família, i que de manera expressa no es vulgui prolongar aquest patiment.

El canvi de mentalitat ha d'anar acompanyat d'un marc legal que incorpori el quan i el com volem morir, i es respectin les nostres decisions sobre això, atès que cadascú ha de poder decidir sobre la seva pròpia vida.¹

¹ En aquest sentit, "l'Observatori de la Mort neix de la Moció 91/XI del 2017 del Parlament de Catalunya que insta al Govern a crear, en el marc de l'Observatori del Sistema de Salut de Catalunya, un observatori que pugui recollir totes les dades referents a informació cabdal, com ara el lloc i les circumstàncies en què moren les persones a Catalunya, per a poder extreure'n conclusions i fer propostes de millora sobre l'ajuda i l'accés a tractaments o serveis per estendre les garanties del dret a una mort digna." Vg. http://observatorisalut.gencat.cat/ca/Observatori_mort/

En relació amb les cures pal·liatives, cal un accés continu a totes hores i dies, per a totes les persones amb malalties cròniques, complexes i avançades, amb una esperança de vida curta, tant a hospitals, residències, domicilis i centres sociosanitaris. Cal identificar precoçment el dolor, patiment físic i espiritual, i les morts previsibles. Promoure mesures d'intimitat, confort, habitacions individuals, (no horaris establerts), lliure presència dels familiars o de l'entorn afectiu de la persona. El personal assistencial, metges, infermeres, auxiliars... han de tenir la formació suficient per donar una bona atenció, i totes les cures necessàries en aquesta fase. Les direccions dels centres s'han d'implicar i han de demanar els recursos necessaris.

És del tot necessari que tothom tingui coneixement dels recursos existents que permetin escollir morir dignament. També caldrà desenvolupar una normativa legal per tal de tenir el dret a una mort digna. La societat i les persones grans demanen cada vegada més, la legalització de l'eutanàsia i el suïcidi assistit. Cada persona ha de tenir la llibertat de poder decidir com vol morir, si arribat un moment les seves malalties o situacions, li donen un patiment que per a ella és inacceptable i no digna. En conseqüència cal modificar tota la legislació vigent que consideri delictes l'aplicació d'una mort assistida, amb les degudes garanties d'autenticitat de la necessitat i de la demanda de la persona, fent-hi intervenir els comitès d'ètica dels centres en cas que sigui convenient per valorar la situació i per oferir pautes de com procedir.

Escriure i signar el document de voluntats (mèdiques) anticipades representa la màxima expressió del dret a decidir amb garanties: volem triar el final de la nostra existència. Les voluntats anticipades són unes instruccions amb què una persona major d'edat, amb capacitat suficient i de manera lliure, expressa com vol que sigui el final de la seva vida. Si, un cop arribat el moment, no es troba en disposició de triar el que vol, el document servirà per respectar les seves voluntats. L'objectiu és mantenir el respecte a les decisions personals dels pacients i augmentar la seguretat dels professionals a l'hora de seguir-les.

Aquest document de voluntats anticipades és poc conegut i poc utilitzat. L'Administració i les organitzacions de la societat civil n'haurien de fer difusió, informar dels seus avantatges (també de la gratuïtat si es fa des dels centres de salut, CAP) i dels diferents models existents.

Existeixen diverses mesures i figures jurídiques de suport o substitució per exercir la capacitat, això és per a la presa de decisions amb conseqüències jurídiques: poders preventius, autotutela, tutela, curatela, patrimoni protegit... Cal demanar assessorament professional dels agents jurídics per fer-ne ús adequat.

El progrés de la medicina és un fet constatat, però pot desembocar en una preocupant despersonalització. Ens complau l'allargament de la vida, però també ens

horroritza la no acceptació de la mort.

Els serveis de cures pal·liatives proporcionen un tractament integral, que té en compte els aspectes biomèdics, socials, familiars, psicològics, afectius i espirituals. També, cal impulsar la creació de les llars Hospice, centres on les persones viuen el seu procés de final de vida, on les cures són l'eina essencial en l'acompanyament de tot el procés de final de vida.

Reivindiquem la regulació dels costos dels serveis funeraris: depenent de les poblacions, les diferències econòmiques són notables i, algunes vegades, abusives.

e. Maltractaments

Els maltractaments cap a les persones grans són un tema de gran preocupació i alhora són un problema difícil de visualitzar. El setembre de 2016, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) calculava que una de cada deu persones grans havia patit maltractaments en l'últim mes. Podem patir maltractaments en l'àmbit sociocomunitari, provocats per familiars o cuidadores i cuidadors;

Podem patir maltractaments en l'àmbit institucional, principalment en centres adreçats a les persones grans (residències, centres de dia, centres sociosanitaris, etc.), provocats tant per personal vinculat a la mateixa institució (altres persones residents, professionals) com per persones alienes (visitants). També es produeixen maltractaments en l'àmbit estructural i social: ens referim als provocats per les mateixes estructures de la societat (normes legals, culturals, econòmiques, socials, etc.), incloent-hi la manca de polítiques i recursos socials, sanitaris i jurídics adreçats específicament a la gent gran.

La societat avança ràpidament i a molts de nosaltres ens costa adequar-nos a aquesta nova situació. Les institucions no assumeixen que som un grup important de persones que necessitem ajuda per adaptar-nos a aquestes novetats. Aquest fet pot provocar maltractaments complicats d'identificar, com els tràmits en línia o d'altres (peticions de cites prèvies a les institucions, presentació de sol·licituds per correu electrònic, signatures digitals).

La comercialització agressiva és una altra font de maltractaments: ens utilitzen, pel fet de ser grans, per fer-nos vendes de qualsevol producte, ja sigui bancari o parafarmacèutic, productes que solen tenir uns preus totalment abusius i que, sovint, no necessitem.

Ens trobem amb diferents tipus de maltractaments:

- Maltractament físic i psíquic.
- Abús sexual.
- Abús econòmic o explotació.
- Negligència.
- Abandó.
- Vulneració dels drets.

El maltractament a les persones grans és greu problema social. Es tracta d'una qüestió de drets humans que requereix una actuació multidisciplinària amb el compromís de les institucions, de les entitats socials i de tota la societat. Malgrat que les guies territorials contra el maltractament ja s'han desenvolupat, com vàiem al 6è Congrés l'any 2010, hem d'exigir als poders públics la creació del marc legal que ens doti dels instruments adequats per donar resposta als maltractaments i que en la legislació aquests comportaments es considerin un fet agreujant. Similarmet, s'han de desenvolupar les estructures que permetin la provisió de serveis (sanitaris, socials, de protecció legal, policials, etc.) per respondre de forma adequada quan es detectin aquestes situacions i prevenir el problema, com passa amb la violència de gènere.

Cal que hi hagi més informació sobre el fet dels maltractaments, ja que molts tenen lloc a l'espai privat o es produeixen de manera subtil. La formació i sensibilització sobre els maltractaments també ajuda a poder detectar-los així com poder abordar-los quan es produeixin de manera efectiva. Per poder desenvolupar aquestes accions cal una inversió i destinació dels recursos suficients, tenint en compte els diferents territoris, sectors de població, etc.

Convindria donar més informació i fer campanyes de sensibilització, fins i tot disposar d'un observatori especialitzat per detectar i poder formular respostes per a l'abordatge del maltractament de la gent gran amb més precisió.

3-A) Independència i autorealització

Entenem la independència com tot el que fa referència a l'accés als béns bàsics de subsistència: alimentació, aigua, habitatge, vestit i atenció sanitària adequats, com també a l'accés a la capacitació i l'educació. A més, quant a l'autorealització, les persones grans hem de poder desenvolupar plenament les oportunitats i les potencialitats a partir de l'accés als recursos educatius, culturals, espirituals, d'oci i temps lliure en la societat (a partir dels principis bàsics de la Carta dels drets i deures de la gent gran a Catalunya).

En aquest sentit, hem estructurat aquest apartat en els punts següents: habitatge i formació.

a. Habitatge

Al nostre país, sembla que està sent més complicat sortir de la crisi que en altres països. Gran part del desenvolupament previ a la crisi del 2008 va ser impulsat pel moviment especulatiu sobre un bé social necessari, com és l'habitatge. Aquest procés especulatiu s'arrelava en una transformació legislativa que li va ser favorable, Llei 7/1997, de 14 d'abril, de mesures liberalitzadores en matèria de sòl i de Col·legis Professionals i Llei 6/1998, de 13 d'abril, sobre règim del sòl i valoracions, unida a la falta de polítiques públiques d'habitatge. En els darrers anys, aquest moviment especulatiu ha arribat, també, al sector de l'habitatge de lloguer, afavorit per una legislació feta a mesura, Llei 4/2013, de 4 de juny, de mesures de flexibilització i foment del mercat del lloguer d'habitatges, que provoca l'expulsió de persones grans de casa seva com a conseqüència de l'increment dels lloguers i que, paral·lelament, els eleva a preus sovint abusius i que, igualment, en dificulta l'accés als joves.

L'habitatge és un dret recollit a la nostra Constitució, però com bé sabem per experiència, això no es compleix. Podem afirmar que és un dret social que no s'ha convertit en un dret fonamental.

Les persones necessitem un sostre, un lloc on aixoplugar-nos. Actualment, a causa de l'especulació, a les grans ciutats els lloguers són inassumibles. Sumem-hi la dificultat de poder adaptar l'habitatge a les necessitats habituals de les persones grans (arranjaments, principalment), la qual cosa es tradueix en una disminució de qualitat de vida.

Per aquests motius, cal:

- La construcció d'habitatges i la creació d'ajuts per a les persones amb

dependència, incloent-hi espais de serveis d'atenció medicosanitària i serveis adaptats a persones grans i joves.

- Tenir en compte les diferents propostes d'espais compartits en un mateix edifici (cohabitatge sènior o *cohousing*), i endegar l'execució de projectes d'habitatges compartits adreçats a gent gran.
- Que els poders públics es facin càrrec de l'arranjament dels habitatges i de l'adaptació, segons les necessitats de les persones amb dificultats físiques, o que facilitin ajuts per adaptar els habitatges a les necessitats actuals, incloent-hi el mobiliari adaptat (llits, cadires de rodes, etc.) per arribar a sufragar el cost total en funció de la situació econòmica de la persona afectada.
- Estudiar els casos de persones grans i amb discapacitat que tenen pis de propietat que no compleix les condicions d'accessibilitat i no està adequat a les seves necessitats. Cal que l'Administració estudiï les condicions de permuta amb un valor equiparable, perquè puguin accedir a un habitatge adequat a les seves necessitats.
- L'elaboració d'una llei del lloguer d'habitatges que prevegi el control del preu del lloguer i que permeti fer les adaptacions o arranjaments necessaris per facilitar la mobilitat o supressió de barreres, sense impediments del propietari.
- L'elaboració d'un pla de política pública d'habitatge.
- La regulació legal per impedir que els habitatges públics passin a mans privades i que els que han de mantenir els edificis en bon estat ho facin (evitant l'assetjament als llogaters).
- Que l'Administració de Catalunya faciliti les condicions necessàries per a la creació de cooperatives de diferents tipus d'habitatge.
- Des de diversos àmbits socials (entitats de gent gran, administracions locals, etc.) s'han de posar els mitjans per posar en contacte les persones grans que viuen soles amb joves sense habitatge, amb l'objectiu de compartir l'habitatge. Es podrien assolir diferents objectius, com ara:
 - 1r. Es combat la solitud de la persona gran.
 - 2n. Pot ser una solució transitòria al problema de l'accés a l'habitatge dels joves que vulguin apostar per aquesta opció.

3r. Es redueixen els costos econòmics de manteniment de l'habitatge.

4t. El cohabitatge intergeneracional entre una persona gran i una persona jove es pot incorporar com a projecte de mentoria de la persona gran envers una persona jove (per exemple, si la persona jove vol aprendre un ofici o emprendre un negoci al qual la persona gran es va dedicar).

- El conjunt de les administracions públiques han de posar els mitjans materials i humans necessaris per defensar la ciutadania de l'assetjament immobiliari; s'han d'efectuar les transformacions legals necessàries perquè aquesta sigui el més eficaç possible.
- Proposem, amb caire de punt prioritari, que s'elabori un pla territorial actualitzat, per comarques, de les residències i els habitatges socials necessaris.

b. Formació

L'OMS, en el seu Informe sobre la salut en el món del 2002, diu que el model d'envelliment actiu es basa en un reconeixement dels drets humans de les persones grans, entre els quals destaca l'educació al llarg de la vida. Les mesures que proposem a continuació es basen en aquesta afirmació:

- Cal un pacte entre generacions, amb mesures imaginatives, per tal d'assegurar un futur millor, fonamentat en un model educatiu i formatiu eficient, que promogui la cultura, les arts, l'aprenentatge de diverses llengües i les noves tecnologies.
- Cal la derogació de la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE, l'anomenada llei Wert), per una altra que sigui fruit del consens entre les forces polítiques i la comunitat educativa, que respecti les competències de la Generalitat de Catalunya en matèria educativa.
- Cal potenciar la formació contínua per donar vigoria a les capacitats intel·lectuals, apostar per l'Estratègia de creixement intel·ligent sostenible i integrador del projecte Europa 2020, per l'envelliment actiu i d'entorns amigables, i que totes les ciutats i pobles de Catalunya puguin implicar-s'hi.
- Cal disposar de mitjans materials i humans per desenvolupar una formació que permeti, al nombre més gran de persones possible, conèixer els drets i les obligacions que tenim com a ciutadans.

- Cal recuperar la inversió en ensenyament de l'any 2010 si volem un model educatiu eficient i avançat. Després de cinc anys de creixement econòmic, encara persisteixen les retallades que es van aplicar durant la crisi. Calen 7.200 docents per assolir els mateixos serveis que teníem el 2010 (reducció de ràtios, suport educatiu per a atenció a la diversitat, etc.).
- És a les escoles on s'han detectat els efectes devastadors que ha tingut la crisi. A moltes famílies no els han arribat els efectes de la recuperació econòmica (reducció de beques per a menjador escolar, material escolar, etc.). Des del 2010 el pressupost en educació ha patit un notable descens (ha arribat a un 2,9% del PIB l'any 2017), malgrat que la Llei d'educació de Catalunya (LEC) de 2009 preveia un creixement progressiu de la inversió pública fins a arribar al 6% del PIB. En cap moment, però, s'han reduït els diners destinats a les escoles privades-concertades, i els concerts s'han renovat any rere any.
- Cal fomentar la creació de llars d'infants de 0 a 3 anys.
- Cal treballar l'envelliment a nivell curricular, des de l'ensenyament primari.
- Cal promoure i impulsar la formació contínua i permanent de les persones grans més enllà de la vida laboral. Cal fomentar la formació professional en l'àmbit universitari, etc.

S'ha d'educar en els valors de l'esforç, la comprensió i el respecte a l'altre. És la voluntat d'entendre's, la capacitat i l'exercici del diàleg el que farà possible assolir les fites fixades.

La formació a les persones grans ens manté actives i ens reverteix directament en el nostre benestar i qualitat de vida ja que ens afavoreix en: l'autoestima, l'autonomia i la capacitat per prendre decisions, la convivència, la sociabilitat, el manteniment de les nostres capacitats –estimulació mental i cognitiva, l'aprenentatge continuat, l'augment en coneixements, la comprensió dels canvis que s'esdevenen al nostre entorn, etc. Així doncs, cal una oferta formativa àmplia, que pugui adaptar-se a les necessitats que tinguem.

I les persones grans hi podem contribuir amb els nostres coneixements i experiències acumulades. Cal fer sentir la nostra veu, ja que som un actiu que cal tenir molt present.

4-A) Atenció

“Les persones grans hem de beneficiar-nos de la cura de la família, així com tenir accés als serveis socials, sanitaris i assistencials, i gaudir dels drets humans i fonamentals, quan residim tant en la llar pròpia com en centres d’atenció o institucions” (Carta dels drets i deures de la gent gran a Catalunya).

En aquesta línia, estructurarem aquest apartat en dues qüestions focals: salut i dependència.

a. Salut

Respecte de la planificació estratègica:

- Del Reial decret 16/2012, de 20 d’abril, de mesures urgents per garantir la sostenibilitat del Sistema Nacional de Salut i millorar la qualitat i seguretat de les seves prestacions, encara que s’han eliminat alguns aspectes, en queden d’altres que afecten directament les persones grans i, entre aquests, s’ha de suprimir:
 - El copagament farmacèutic.
 - La recuperació del control públic del preu dels medicaments destinats a patologies menors (456 fàrmacs).
- Hi ha municipis que no tenen farmàcia de guàrdia nocturna: reclamem que les persones que acudeixin a urgències del centre de salut que els correspon i no se’ls faciliti allà el tractament mèdic donat per l’especialista, se’ls proporcionin transport per desplaçar-se i poder-lo adquirir a la farmàcia del poble més proper.
- S’ha d’anar tendint a la provisió dels serveis a través del sistema públic, que inclogui també les gestions dels centres. Els que encara hi ha, han de tenir unes clàusules en què quedin fixats els serveis i els estàndards que siguin necessaris per donar una bona qualitat al servei que presten. S’han de millorar les inspeccions als centres gestionats per empreses externalitzades: nombre i qualificació del personal, formació, serveis de menjador, habitacions, etc.
- Cal la incorporació de la salut bucodental dins de les prestacions del sistema sanitari: garantir la gratuïtat de les pròtesis bucodentals, dels audiòfons i de les ulleres de les persones grans que ho necessitin, així com garantir els serveis de podologia.

- Cal una reducció dràstica de les llistes d'espera en els diferents àmbits de la sanitat pública.
- Cal augmentar personal mèdic i d'infermeria i, en especial, els professionals geriatres a les àrees bàsiques de salut i el seguiment preventiu de salut de les persones grans. No és acceptable la discriminació per raons d'edat en les modernes tècniques curatives.
- Cal un increment de les places sociosanitàries per a la rehabilitació, el tractament del dolor i els recursos destinats a cures paliatives.
- S'ha de millorar l'atenció domiciliària: calen més recursos, la població cada vegada és més envellida i en cas que la persona vulgui i tingui cuidadora, si vol mantenir viure a casa, s'han de donar més serveis d'atenció i suport als cuidadors/es.
- S'ha de potenciar la creació de centres de dia i de SAIAR (Servei d'Atenció Integral a la Gent Gran en l'Àmbit Rural) al món rural, com a espais d'atenció, salut i convivència.
- S'ha de dur a terme una revisió del model de prestació residencial, per tal que les persones que viuen aïllades tinguin dret a una plaça pública.
- Cal reduir al màxim el treball burocràtic de les metgesses i dels metges, i ampliar-ne el temps de què disposen per a les visites.
- Caldria fer pedagogia i prendre consciència del valor econòmic de les prestacions sanitàries que rebem. Caldria un informe anual de la despesa sanitària (hospitalitzacions, farmàcia, visites mèdiques, etc.) generada per cada persona.
- És necessària la coordinació en relació amb les prestacions sanitàries al món rural, que tinguin en compte els horaris dels serveis públics, per a aquelles persones a qui els calen prestacions que no es poden donar en el mateix municipi (especialistes, proves diagnòstiques, etc.), a fi d'evitar les duplicitats i les corresponents pèrdues de temps i augment de costos econòmics.
- Cal crear el transport sanitari no urgent per a les persones grans que necessitin proves mèdiques o buscar altres serveis alternatius: servei a la demanda (p. ex. el Consell Comarcal de la Conca de Barberà); cotxes compartits, aprofitar el bus de transport escolar, etc.
- Cal fer efectiu amb el màxim de garanties el contingut de la Carta de drets i

deures de la ciutadania en relació amb la salut i l'atenció sanitària: dret a la prestació sanitària sense discriminació, dret al respecte a les persones malaltes, dret a la informació sanitària, dret a la decisió clínica, dret al respecte a la diversitat cultural, dret a la intimitat, etc.

- Cal que el Consell de la Gent Gran de Catalunya impulsi els mecanismes necessaris perquè les persones grans prenguem consciència del valor del nostre sistema sanitari: cal defensar els nostres drets, però també hem de fer-ne un bon ús.

Respecte de l'atenció a la persona, cal:

- Seguir el que va aprovar a l'Acord del Govern 28/2014, de 25 de febrer, pel qual es crea el Pla interdepartamental d'atenció i interacció social i sanitària (PIAISS), que assumeix com a missió “promoure i participar en la transformació del model d'atenció social i sanitària per tal de garantir una atenció integrada i centrada en les persones, capaç de donar resposta a les seves necessitats”.
- Reclamar que s'avanci en un model d'atenció integral i especialitzada per a les persones grans, un model que en garanteixi l'assistència de manera contínua i organitzada, i que en respongui a totes les seves necessitats.
- Tenir presents, dins del model, les nostres preferències, necessitats, percepcions i expectatives, per tal que esdevingui un servei integral i multidimensional que garanteixi la continuïtat assistencial.

b. Dependència

Quant a la dependència, cal:

- La supressió de les mesures adoptades que preveuen el títol III, mesures de racionalització del sistema de dependència, i en diverses disposicions addicionals i transitòries, del Reial decret llei 20/2012, de 13 de juliol, de mesures per garantir l'estabilitat pressupostària i de foment de la competitivitat.
- La recuperació i actualització amb l'IPC d'aquests darrers anys de:
 - la prestació mínima garantida per l'Administració general de l'Estat,

- la prestació econòmica vinculada al servei,
 - la prestació econòmica per a la cura en l'entorn familiar, i
 - la prestació econòmica de l'assistent personal.
- La recuperació inicial de la intensitat en l'ajuda domiciliària com l'existent a l'inici de l'any 2012.
 - Exigim l'aplicació del nivell de protecció, fixat a l'article 7.2 de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència (nivell acordat mitjançant convenis entre l'Estat i les comunitats autònomes) que, d'ençà de la publicació del Reial decret llei 20/2012, abans esmentat, s'ha paraitzat cada any, mitjançant disposició en els pressupostos generals de l'Estat.
 - L'eliminació de les llistes d'espera en les valoracions inicials, les revisions i les esperes en l'elaboració del programa individual d'atenció (PIA), bé sigui inicial o de revisió. A data de 31 de desembre de 2018, esperaven:
 - la valoració inicial: 20.716 persones,
 - la valoració de revisió: 18.527 persones,
 - en total, doncs, esperen valoració: 39.243 persones,
 - l'elaboració PIA inicial, grau I: 21.158 persones
 - l'elaboració PIA inicial, graus II i III: 9.306 persones;
 - l'elaboració PIA, revisió: 18.767 persones,
 - en total, doncs, esperen l'elaboració del PIA: 49.231 persones;
 - La creació a escala de país d'una xarxa de residències geriàtriques públiques per tal de no deixar en mans privades la cobertura d'aquesta necessitat social que actualment és la ruïna de les famílies que es veuen obligades a fer ús d'aquests centres privats.
 - Superació de la discriminació que pateixen algunes comarques i la ciutat de Barcelona en places residencials, com a mínim s'hauria d'arribar a la mitjana de cobertura de Catalunya, segons el mapa de serveis socials de l'any 2018

el 4,51%. I la creació de places residencials públiques a terra que alguns municipis han posat a disposició del Govern de Catalunya.

- La revisió dels criteris actuals per valorar les persones amb problemes de salut mental.
- El respecte escrupolós de la competència exclusiva de les comunitats autònomes en matèria d'atenció social.
- La simplificació del complex desenvolupament normatiu per accedir a les prestacions que preveu la Llei.
- Reduir el temps d'espera per accedir als recursos que la persona gran requereixi en cada moment.
- Dotació i assignació de recursos suficients, materials i humans, per fer front a les necessitats de la població del territori de Catalunya sobre la base de l'equitat, evitant desequilibris territorials.
- La dotació dels recursos humans necessaris per complir amb el temps legalment establert (en sis mesos) en la tramitació dels expedients: Catalunya és una de les comunitats autònomes que més temps hi destina, i de mitjana supera el temps legalment establert.
- Exigim el compliment dels compromisos de finançament que marca la Llei, fent que es distribueixi en parts iguals el cost del finançament del Sistema entre l'administració general de l'Estat i cadascuna de les diferents comunitats autònomes.
- L'articulació d'una estratègia conjunta entre el Govern de Catalunya, els municipis i els consells comarcals per encarar l'envelliment de la població.
- L'envelliment actiu, entès com la promoció de l'autonomia: calen accions orientades a la prevenció de l'aparició de la dependència.
- La transparència necessària en la gestió de les llistes d'espera de les places residencials.
- Com en congressos anteriors, reclamem unes condicions laborals dignes per a les persones treballadores de gerontologia, regides a Catalunya per un conveni d'àmbit estatal. Assolir l'increment retributiu dels professionals per eliminar les desigualtats salarials que existeixen al sector i millorar les seves condicions laborals i millorar les ràtios assistencials.

- Cal la revisió del protocol (en cas d'existir) per al control del seguiment d'afectats per la dependència.

Per tot el que s'ha exposat anteriorment, volem reclamar que es duguin a terme accions d'inversió en prevenció versus la despesa en atenció, per promoure l'autonomia, i així poder posposar, tot el temps que sigui possible, l'aparició de signes de dependència.

Reclamem l'acceleració per part del Govern en relació amb la implementació de l'Agència Catalana de Protecció Social, que inclou la dependència.

5-A) Participació

D'acord amb la Carta dels drets i deures de la gent gran, com a persones grans volem exercir en la vida política o donar-hi suport des de l'acció directa i la participació activa en els diversos espais de reivindicació i construcció d'una societat més justa perquè “les persones grans hem de participar activament en la formulació i en les polítiques que afecten directament el nostre benestar, des de la solidaritat amb altres generacions, en una societat per a tothom; aquest principi ha de ser entès des del dret a la lliure associació.”

Aquest apartat l'estructurem des dels compromisos a adquirir amb el conjunt de la societat, més concretament amb les dones i la joventut, així com també amb altres moviments socials, generadors de canvis i transformació.

a. Compromís amb les dones

Quan parlem de les dones, és important tenir en compte algunes dades demogràfiques, com ara la natalitat. L'any 2015, Espanya ocupava el quart lloc de la cua, amb 1,33 fills per dona (segons l'Eurostat), amb una mitjana d'edat en la maternitat de 32 anys. L'any 2017, el 10% de les llars tenien una composició monoparental. Aquesta situació figura acompanyada d'una escassa política pública de protecció a la família.

La situació de la dona, doncs, és diferent a la de la joventut, ja que aquesta pateix una discriminació històrica en tots els àmbits de la vida, ja sigui pública, laboral o familiar. Des d'aquest Congrés, hem de donar ple suport al moviment de les dones i reclamar:

- El ple desenvolupament i l'actualització de la Llei 39/1999, de 5 de novembre, per promoure la conciliació de la vida familiar i laboral de les persones treballadores.
- El ple desenvolupament i l'actualització de la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.
- La discriminació positiva en la vida pública de la dona (treball, administracions, etc.).
- La lluita per combatre desigualtats retributives de les dones en l'esfera laboral. Per un mateix lloc de treball un mateix sou, amb independència del gènere.
- La defensa dels èxits assolits fins ara, especialment davant dels últims plantejaments de les organitzacions de la dreta espanyola i catalana.
- Una legislació seriosa i contundent sobre totes aquelles accions, especialment de lluita contra la violència masclista, que atemptin contra els drets de les dones en l'exercici lliure de la seva vida.

b. Compromís amb la joventut

La nostra joventut és un dels sectors de població que més està pagant les conseqüències de la crisi econòmica i social que patim. Per això, el nostre Congrés ha de reclamar la transferència de recursos socials a aquest sector de població. Amb caràcter general, reclamem:

- Pla de xoc per estimular l'ocupació juvenil i evitar la fugida de talents.
- Establir aliances entre el Consell Nacional de Joventut i el Consell General de la Gent Gran de Catalunya per a l'elaboració i l'execució de projectes comuns.
- Pla d'habitatges per a joves.
- Pla de política cultural.
- Mentoria amb el nostre jovent, gràcies a l'experiència acumulada.

c. Compromís en l'exercici dels deures

Més enllà de la reclamació de drets, volem fer notar que l'exercici d'aquests drets comporten deures i responsabilitats. Aquests deures són els que adquirirem per arribar a fer efectius els nostres drets:

- No discriminar per causa de l'edat.
- Vetllar per la nostra qualitat de vida.
- Denunciar possibles situacions de maltractament.
- Aportar la nostra experiència en l'aprenentatge.
- Mantenir-nos actius i actives en la societat.
- Participar en els diferents grups i moviments socials.
- Conviure, amb respecte i tolerància, amb l'entorn i la diversitat.
- Implicar-nos en la nostra atenció.
- Ús coherent i responsable dels recursos.
- Facilitar la creació de vincles de col·laboració, de formació i transferència d'experiència.
- Seguiment de les propostes i com aquestes esdevenen accions concretes.

PONÈNCIA B

“Les persones grans del futur: polítiques d’adaptació de la societat a l’envelliment”

**gent
gran**

8è Congrés Nacional 2019

TENIM VEU, DECIDIM

Ponència B. Les persones grans del futur: polítiques d'adaptació de la societat a l'envelliment

Introducció

L'anhel principal de la humanitat, des dels inicis de la seva existència, ha estat viure més anys i en les millors condicions possibles. En la nostra societat postindustrial, les condicions de la vida laboral viscuda i la desigualtat socioeconòmica influeixen en l'esperança de vida, la salut i el benestar de les persones.

En el moment de néixer, a Catalunya s'estima² que una persona viurà fins als 86 anys (si és dona) o els 81 anys (si és home), la qual cosa situa la mitjana de l'esperança de vida³ en gairebé 84 anys (83,63 anys, per ser precisos). Si ho mirem per franges d'edat ja assolides, una persona que hagi arribat als 70 anys pot viure 19 anys més (si és dona) o 15,5 anys més (si és home); una persona de 80 anys pot viure 11 anys més (si és dona) o 9 anys més (si és home), i una persona que hagi arribat als 90 anys pot viure uns 5 anys més (si és dona) o uns 4 anys més (si és home). El territori espanyol, en aquests moments⁴, és el tercer del món quant a esperança de vida més elevada, darrere de Hong Kong (85 anys), el Japó, Macau i Suïssa (amb 84) i està empatat amb Singapur, Itàlia i Austràlia (amb 83, la mateixa xifra que el global d'Espanya).

D'altra banda, a principis de 2019⁵ érem 7.600.267 habitants a Catalunya. D'aquestes persones, 981.638 tenen entre 65 i 84 anys (un 13% del total); 436.143 tenen entre 85 i 94 anys (gairebé un 6% del total) i 19.871 tenen 95 anys o més (que representa un 0,3% del total). Així doncs, la gent gran representa, avui, aproximadament un 19% del total de la població catalana. Per al 2040, les projeccions estableixen que un 26,5% de la població de Catalunya tindrà 65 anys o més⁶.

² Segons les dades més actuals (corresponents a 2016). Idescat. (2018, 17 de setembre). Esperança de vida a diferents edats. Recuperat de <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10380>

³ “L'esperança de vida en néixer s'interpreta com el nombre d'anys que, de mitjana, pot esperar viure una generació de nounats en el supòsit que les condicions de mortalitat no variessin en el futur [...] L'esperança de vida en néixer és un cas particular de l'esperança de vida a l'edat x, que representa el nombre mitjà d'anys que es pot esperar viure a partir de l'edat x en les condicions de la taula de vida de l'any o període especificat.” Idescat. (2018, 16 d'abril). Indicadors d'esperança de vida i mortalitat estandarditzada. Metodologia. Recuperat de <https://www.idescat.cat/pub/?id=iev&m=m>

⁴ Dades extretes de World Population Review. (2019). Life Expectancy by Country 2019. Recuperat de <http://worldpopulationreview.com/countries/life-expectancy-by-country/>

⁵ Dades provisionals. Idescat. (2019, 2 de maig). Població a 1 de gener. Per sexe i grups d'edat. Recuperat de <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=253&t=2019>

⁶ Idescat. (2019, 22 de maig). Població projectada a 1 de gener segons el sexe i grans grups d'edat. Escenari mitjà (base 2018) Catalunya. 2040. Recuperat de <https://www.idescat.cat/pub/?id=proj&n=10891&t=204000>

La demografia, però, no és una ciència que marqui una línia contínua i previsible. Hi ha molts factors que poden influir en les previsions que es fan a mitjà i llarg termini: en contra del que es pot pensar, pot ser que les persones que ara tenen 50 anys tinguin menys esperança de vida que les que ara n'acaben de fer 80, per la intervenció de factors disruptius com ara la contaminació o l'estrès, per exemple. La previsió que ens presenta l'Idescat, amb aquesta tendència a l'augment de la població gran i amb un notable increment de l'esperança de vida i una baixa natalitat (fruit de la manca de recursos i de polítiques de suport), mostra una variació notable en la composició de la població, que es torna cada cop més longeva. Aquest escenari fa necessària, ja ara, l'adopció de mesures polítiques específiques per fer front a la nova estructura de la població que es preveu en el futur immediat.

Paral·lelament a la realitat demogràfica catalana, les persones grans constatem que no tenim ni el lloc ni la visibilitat que ens pertoca en la societat que hem ajudat a construir:

- Un cop finalitzada la nostra vida laboral, passem a un segon pla i restem invisibles;
- No s'aprofita l'experiència ni el treball d'unes generacions que hem protagonitzat grans canvis socials, econòmics i polítics al nostre país;
- Quan arribem a la jubilació, les nostres condicions i la nostra qualitat de vida es malmeten en funció dels poders econòmics especulatius i (sovint) de l'aplicació política que fan els partits que els obeeixen.

Necessitem mantenir i millorar l'actual estat del benestar per viure i envellir amb dignitat: tenim dret a una atenció social i sanitària, que sigui assequible i de qualitat, que ens permeti viure amb dignitat i mantenir-nos independents i autònoms el màxim de temps possible a fi de participar plenament en la societat. Les polítiques i els recursos dedicats a satisfer aquestes necessitats no sols no milloren i no estan preparats per abordar els nous reptes, sinó que són retallats i empitjorats pels diferents governs: malgrat la crisi econòmica dels anys 2007-2014, el cert és que, en el termini de 1990 a 2018, el producte interior brut (PIB) de l'Estat ha passat dels 401.686 milions d'euros als 1.208.248 milions d'euros⁷. Aquest creixement, però, no s'ha reflectit en una redistribució de la riquesa entre els diferents sectors de la població. La nostra societat genera prou riquesa i recursos per cobrir a bastament les necessitats de la gent gran i garantir-ne un envelliment digne, però no ho fa.

Cal que el Congrés de la Gent Gran, per tal d'aconseguir resultats concrets, declari com a prioritaris un mínim de cinc punts de probable realització, per tal

⁷ Expansión Datosmacro.com (2019). PIB de España - Producto Interior Bruto. Recuperat de <https://datosmacro.expansion.com/pib/espana>

d'aconseguir-los durant el següent període intercongressual. Cal conscienciar el conjunt de la societat que tots serem un dia o altre persones grans, que allò que ara construïm serà, en un futur, per a tothom. A la nostra societat no hi ha una estratègia coordinada sobre com afrontar l'envelliment: d'una banda, cal abordar aquest procés d'envelliment poblacional i planificar a curt, mitjà i llarg termini com donar resposta a aquesta situació; de l'altra, és necessari dissenyar polítiques que afrontin el desequilibri territorial actualment existent a Catalunya, on hi ha zones altament poblades i amb una cartera de serveis importants, però on també conviuen moltes zones rurals despoblades que estan aïllades i allunyades dels serveis bàsics.

En aquest document, encarem l'anàlisi i el debat de tot un seguit de temes que marquen, i marcaran, l'agenda política a curt, mitjà i llarg termini, per aconseguir que l'envelliment i la longevitat siguin vistos com un èxit i com una oportunitat, no com un problema. En concret, estructurarem aquesta ponència al voltant dels temes següents:

- solitud no volguda;
- acceptació del cicle de la vida i de la mort;
- visibilització de la gent gran;
- intimitat, afectivitat i sexualitat;
- qualitat de vida;
- solidaritat intergeneracional;
- participació i representativitat;
- preparació per a l'envelliment i la longevitat;
- desenvolupament sostenible.

1-B) Solitud no volguda

Arran de la millora de les condicions i l'esperança de vida, s'ha incrementat la quantitat de població de més de 65 anys. Tanmateix, aquest increment també pot comportar l'arribada d'alguns elements negatius a la vida d'aquest grup de població, com la soledat⁸ no volguda. “La soledat no volguda és la percepció subjectiva de

⁸ D'acord amb el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, les paraules “soledat” i “solitud”

relacions socials no satisfactòries o inexistentes, la manca de recolzament social i la manca de participació social i cultural”.⁹

Experimentar la soledat no volguda no és quelcom exclusiu de les persones grans, però en elles hi convergeixen alguns factors que la precipiten, la potencien o la cronifiquen. Aquests factors són de caràcter sociodemogràfic, psicològic, social o de salut, com ara: la jubilació; la pèrdua de parella, familiars o amics; el canvi de residència o el fet de viure en un poble petit on, tot i que la interacció amb altres persones pot ser més fàcil, hi ha menys serveis; les dificultats de mobilitat o el deteriorament sensorial, entre d’altres.¹⁰

Tot i no ser una malaltia, la solitud no volguda pot tenir efectes perjudicials per a la qualitat de vida:

- Quant a la salut física, pot suposar la disminució de la resistència a les infeccions, l’increment de la pressió sanguínia, la baixa energia o els alts nivells de son i fatiga, entre d’altres.
- Quant al funcionament cognitiu, genera una certa probabilitat de deteriorament, que pot afectar la memòria, la velocitat de processament, etc., cosa que pot comportar que hi hagi un risc més elevat de patir demència o Alzheimer.
- Finalment, des del punt de vista emocional, la percepció de la soledat no volguda pot estar vinculada a problemes de salut mental, depressió i incrementar el desig de morir (és habitual que la persona pugui sentir por, desesperança, tristesa, buidor, baixa autoestima i vulnerabilitat).

El fet de no ser una malaltia fa que els centres d’atenció primària i la xarxa sanitària bàsica no hi puguin intervenir gaire.

Cal treballar més des de la prevenció, des de la detecció i accions d’apropament a les persones grans que viuen soles. Les persones grans preferim centrar-nos en les nostres habilitats en comptes de fixar-nos en les discapacitats. Per això s’ha de fer una proposta seriosa i contundent de prevenció i atenció a la soledat no volguda perquè no esdevingui patològica. Cal preparar les persones per si mai arriben a aquesta situació en algun moment de la vida¹¹, facilitant eines d’apoderament per-

són sinònimes, i ambdues expressen «[l]’estat de qui és sol, de qui viu sol o gairebé sol» (cf. <https://dlc.iec.cat/results.asp?txtentrada=soledat>) En aquests text es fan servir els dos termes indistintament.

⁹ Fundació Privada Avismón (s.d.). A qui atenem. Donem resposta a la Soledat no volguda. Recuperat de http://www.avismon.org/presentacio3_1/_5G1ICS7tAW4umbxM31hVrOBdy6q7gAdnTaf7CMZYkyo5juR1-gNwolTVYx-dPBwMd

¹⁰ “Hi ha un alt risc d’aïllament social en totes les edats: un risc que és especialment evident en la gent gran (65-79 anys) i molt gran (80 anys o més) per la disminució de la xarxa social d’amics, mentre que la xarxa familiar continua aportant suport als individus.” Obra Social “La Caixa”. (2018) Soledat i risc d’aïllament social en les persones grans. Enquesta 2018. Recuperat de https://premsa.lacaixa.es/obrasocial/show_annex.html?id=76390

¹¹ “Criden l’atenció els alts nivells de soledat en totes les edats (el 34,36% dels individus d’entre 20 i 39 anys presenten soledat emocional, i el 26,78%, soledat social), fet que resulta més alarmant en persones de més de 65 anys

sonal, crear xarxes en barris i pobles per evitar l'aïllament i readaptar els serveis socials al nombre de persones que poden encarar aquesta situació.

Les possibles respostes a aquesta problemàtica són molt variades i complementàries i van des de les intervencions grupals (amb activitats de suport i educatives, que es basen en recursos comunitaris existents) fins a les que incrementen les oportunitats d'interacció social dirigides a l'entrenament sociocognitiu. Cal difondre i donar visibilitat arreu del territori de les diferents accions que ja es duen a terme en la lluita contra la soledat no volguda de les persones grans.

Cal conscienciar principalment les famílies i tota la societat en general de no oblidar la gent gran, i donar-li visibilitat, lluitant contra l'estereotip de la gent gran passiva. Cal fomentar relacions que no es limitin a la celebració de l'aniversari o la data assenyalada, ja que la persona gran és important cada dia.

Ens calen més recursos per a voluntariat en lluita contra la soledat i més espais de socialització intergeneracional. Cal que les administracions donin més suport a les mesures ja existents i a les innovadores que permetin la convivència de persones grans en espais equipats.

D'altra banda, en un món on la comunicació ha esdevingut ràpida i eficaç, i on s'arriba a tot arreu i a tothom, les persones de qualsevol edat que es troben soles poden deixar de sentir-se aïllades gràcies a la facilitat que ofereixen les noves tecnologies. Però aquest fet pot deixar encara algunes i alguns de nosaltres en una situació d'aïllament més gran, ja que l'accés a la tecnologia no és universal: necessitem suport per pal·liar la fractura digital existent entre les persones grans i les noves tecnologies.

Les xarxes socials es van inventar per socialitzar i el seu èxit mundial rau en la seva capacitat per pal·liar la soledat, i el canvi tecnològic també pot ajudar a fer que els serveis de cura siguin més eficaços, amb la domòtica o el control a distància de la nostra situació a cada moment, però la revolució tecnològica pot desplaçar-nos dels serveis bàsics necessaris per a la nostra vida quotidiana. Per exemple: l'Administració electrònica (la relació amb les administracions), o la banca en línia, les compres de béns i serveis per internet o l'accés a la cultura i l'oci mitjançant les noves tecnologies queden, sovint, fora de l'abast de moltes i molts de nosaltres, cosa que ens provoca més indefensió, aïllament i solitud.

El desconeixement de l'ús de les eines digitals ens pot dur a un aïllament funcional i social cada vegada més gran, i incrementar la sensació de soledat. Demanem a

(el 39,81% presenten soledat emocional, i el 29,14%, soledat social) i sobretot de 80 anys o més (el 48% presenten soledat emocional, i el 34,83%, soledat social), ja que afecta una part molt important de la població. S'observa una prevalença més gran de la soledat emocional que de la soledat social, independentment de l'edat, el gènere i el nivell educatiu." Obra Social "la Caixa". (2018) Soledat i risc d'aïllament social en les persones grans. Enquesta 2018. Recuperat de https://premsa.lacaixa.es/obrasocial/show_annex.html?id=76390

les administracions que ens facilitin l'accés a aquestes eines i ens n'ensenyin l'ús per apoderar-nos-en, i que comptin amb nosaltres com a subjectes actius d'aquest canvi tecnològic. Hem de poder treballar amb aquestes eines en igualtat de condicions que la resta de persones de la societat i fer que siguin accessibles, també, per a nosaltres.¹²

2-B) Acceptació del cicle de la vida i la mort

Durant el segle xx, la civilització s'ha allunyat de l'envelliment i de la mort com a fets inevitables i quotidians. La societat incentiva els aspectes lúdics de la vida, potencia una idea de joventut eterna, amaga el traspàs i oculta tot allò que està relacionat amb la fi de la vida: de la mort, sembla, ningú no en vol sentir a parlar.

Els mitjans de comunicació ens presenten morts llunyanes, però la imatge de la mort en general s'amaga. Amb l'argument de no ferir sensibilitats, fem que les persones que han perdut la vida esdevinguin només una xifra, cosa que ens fa insensibles davant les guerres i les vulneracions del dret a la vida arreu del món.

Els processos de dol requereixen l'acceptació de la mort, amb naturalitat, sense dramatismes ni estridències. Caldria recuperar el sentit de suport familiar intergeneracional que era més comú en anys anteriors: això no implica conviure, sinó atendre i acompanyar els processos de dol amb el suport de la família, l'escola i les amistats.

La laïcitat creixent de la societat ha fet que trobem maneres diferents d'interpretar la mort que responen millor a les inquietuds de cadascú: reconstruïm la relació filosòfica, personal i íntima amb el fenomen de la mort (la pròpia i la de les altres persones), adoptant visions interpretatives, creences i rituals significatius per a nosaltres.

Cal fomentar els grups d'acompanyament a persones que reben cures pal·liatives i crear xarxes de suport pròpies d'una societat més humanitzada, d'una societat cuidadora i d'una comunitat de cures. Volem lloar el paper d'algunes entitats que acompanyen les persones en la mort i el dol, perquè, tot i que acompanyen les persones en la mort i el dol, tot i que són processos naturals, a vegades poden

¹² Sobre el tema de la soledat no volguda, podeu consultar, també els textos següents:

— Pinazo Hernandis, S. i Donio Bellegarde Nunes, M. (2018). La soledad de las personas mayores. Conceptualización, valoración e intervención. Recuperat de <http://www.fundacionpilares.org/publicaciones/fpilares-estudio05-sole-dad-personas-mayores.php>

— Lorente Martínez, R. (2017). La Soledad en la Vejez: análisis y evaluación de un programa de intervención en personas mayores que viven solas (Tesi doctoral, Universidad Miguel Hernández, Elche). Recuperat de <http://dspace.umh.es/bitstream/11000/4461/1/TD%20Lorente%20Mart%C3%ADnez%2C%20Raquel.pdf>

arribar a ser traumàtics per a les persones i la família. Tota persona ha de poder reclamar l'aplicació de l'eutanàsia si considera que la seva és una vida de dolor, sense possibilitat de cura i falta de dignitat. En conseqüència, cal modificar tota la legislació vigent que consideri delictes l'aplicació d'una mort assistida, amb les degudes garanties d'autenticitat de la necessitat i de la demanda de la persona. L'aplicació de l'eutanàsia segons la nova llei i el compliment del document de voluntats anticipades és d'obligat compliment per qualsevol sistema de salut, públic o privat, que haurà de prendre obligatòriament les mesures necessàries per executar les voluntats esmentades.

El sistema de gestió de les funeràries encara despersonalitza més aquest moment tan íntim, personal i comunitari que significa el comiat. La vetlla es fa, sovint, impossible perquè el rebombori dels tanatoris no permet el recolliment que busquem en el moment d'acomiarar la persona estimada. Cal que la societat, la comunitat i la família ens donin suport perquè el final de la vida ens sigui tan plàcid com sigui possible, arribi quan arribi.

Acceptar el cicle vital implica, també, recuperar la memòria d'allò que ha implicat processos col·lectius de dol per a la nostra societat. Conseqüentment, hem de poder enterrar els nostres morts de la Guerra Civil que encara no hem recuperat i que tenen dret a una sepultura en condicions. Demanem la reparació per a les persones que van perdre la vida i no han pogut rebre l'homenatge personal i col·lectiu que es mereixen.

3-B) Visibilització

Des de la Declaració de Santander de l'any 2005,¹³ s'ha millorat molt el relat que uns i altres mitjans de comunicació fan de les persones grans. Tot i aquesta millora, encara no n'hi ha prou: hem de seguir reivindicant perquè se'ns mostri com a persones amb els mateixos drets i deures que la resta de persones de la societat. L'edat no ens fa ciutadans de segona, tot i que, a vegades, les necessitats són diferents i de vital importància.

¹³ "En septiembre de 2005, en el transcurso de un Seminario celebrado en Santander, en el marco de la Universidad Internacional Menéndez Pelayo, los mayores hicieron un conjunto de peticiones a los medios. [...] Los periodistas que participaron en este mismo Seminario, a la vista de las peticiones y propuestas de los mayores, firmaron la Declaración de Santander, en la que, entre otras cosas, se comprometían: a mostrar el envejecimiento como una etapa más de la vida, rescatando los valores que encarnan las personas mayores como la serenidad, la experiencia, el respeto, la independencia o la memoria; a incluir a este colectivo en todo tipo de informaciones, en plano de igualdad con los demás; a evitar el lenguaje peyorativo, paternalista y discriminatorio que contribuye a reforzar los estereotipos sociales sobre las personas mayores; a propiciar el tratamiento de los temas con una perspectiva intergeneracional; a dar voz a los mayores como ciudadanos independientes y protagonistas de sus propias vidas, y a acabar con su invisibilidad recurriendo a ellos como fuente informativa." Díaz Aledo, L. (2009). Papel de los medios de comunicación. Dins Departamento de Programación, Evaluación y Desarrollo, Dirección General de Mayores (coord.), Jornadas 2008. Malos tratos a mayores: Observa y actúa (23-32). Recuperat de <https://www.madrid.es/UnidadesDescentralizadas/Mayores/Publicaciones/Ficheros/Libro%20Jornadas%202008/2%20Ponencias.pdf>

Per a una actualització del tema, llegiu: Herranz González, R. (2011). La imagen de las personas mayores en los medios a debate. Enlace... en red (19), 28-31. Recuperat de <http://www.imserso.es/InterPresent2/groups/imserso/documents/binario/enlace19universidad5.pdf>

No som només consumidores i consumidors de serveis i recursos, ni tampoc som una càrrega per a la societat. Encara són força les notícies que fan referència a la gent gran en aquests termes, sobretot en relació amb les pensions. Les persones grans hem de ser notícia com a persones amb experiència, per la nostra contribució a la societat i per les moltes activitats i aportacions que fem al benestar comú i al sosteniment de les famílies.

És necessari donar visibilitat a la diversitat que hi ha entre les persones grans: no es tracta de demanar una programació específica, perquè la gent gran és diversa, sinó que la programació sigui transversal i que abasti interessos molt variats, també els de la gent gran. És necessari impulsar la participació de la gent gran activa en els mitjans de comunicació, tant escrits com audiovisuals, i fer-hi presents les problemàtiques i les situacions que viuen, així com les solucions que s'hi apliquen.

Com ja s'ha comentat més amunt, cal vetllar perquè la bretxa tecnològica i l'accés a la informació per part de les persones grans no suposin un nou risc i l'aparició de noves formes de maltractament. Cal que aquestes eines considerin com a usuàries, també, les persones grans i tinguin en compte les seves característiques.

Les administracions públiques han de millorar la seva política de comunicació i han d'estar atentes al tracte que es dona als més grans i al fet de no emprar estereotips degradants. Demanem respecte al dret a informar i a ser informats, i la implicació del Consell Audiovisual de Catalunya, a fi i efecte de construir, entre tots, una imatge més real i menys assistencial de la gent gran.

4-B) Intimitat, afectivitat i sexualitat

Cal diferenciar entre sexualitat i afectivitat: si bé la primera pot estar limitada per condicionants físics i mentals, la segona és necessària sempre i en una doble vessant, la d'emissió i la de recepció. Si és el cas, cal treballar per trencar les autolimitacions que nosaltres ens creem, potser com a herència de la formació rebuda o de l'època històrica en què vam créixer.

Cada etapa té la seva sexualitat. Totes les persones, també les grans, tenen dret a seguir mantenint lliurement relacions d'afectivitat, incloses les relacions sexuals. Aquest concepte s'ha d'estendre a l'entorn familiar i social, i incorporar-lo com a part de l'aprenentatge al llarg de la vida. Per a les persones grans que viuen en institucions, cal garantir-los que puguin gaudir d'aquestes facetes de la vida en plena llibertat i intimitat, permetent que disposin d'habitació pròpia.

També les persones grans LGBTI¹⁴ han de poder gaudir amb llibertat i naturalitat la seva sexualitat, sigui quina sigui la seva residència. Cal respectar la diversitat de gènere i l'orientació sexual, així com les diverses formes d'estimar en llibertat, de mostrar afectivitat i la concepció personal de l'amor, i els lligams afectius i de vincle que es desitgin.

Si s'accepta que una persona gran pot tenir una sexualitat sana com qualsevol altra persona, no s'entén que això es vegi com una cosa inadequada. Cal un esforç per eliminar les idees estereotipades que descriuen les persones grans en funció de la seva edat, i també en aquests aspectes. En aquest sentit, és necessari un treball amb les famílies i les persones grans per eliminar el prejudici sobre la sexualitat, l'afectivitat i les situacions matrimonials que es perceben que s'han dut a terme només per interessos econòmics.

Cal seguir conscienciant sobre les mesures de protecció de malalties de transmissió sexual i crear espais on es pugui abordar el tema afectiu i sexual amb tota privacitat, i amb l'ajuda de professionals (d'atenció primària, ginecologia, urologia, psicologia, etc.), si escau.

És important entendre també que a la persona que no es pot valer per cuidar el seu cos i que necessita ajuda, ja li és prou difícil acceptar aquest contacte físic no desitjat, i que espera que el seu cos sigui tractat amb la mateixa delicadesa i respecte amb què ho faria ella mateixa. Cal que totes les persones que treballen i estan en contacte amb la gent gran respectin el dret a la intimitat i al pudor, de manera que en la seva atenció tinguin la cura necessària per no caure en la cosificació de la persona.

5-B) Qualitat de vida

En altres llocs d'aquesta ponència ja s'ha comentat que l'allargament de l'esperança de vida ha comportat un augment de la població de més de 65 anys, cosa que implica haver d'afrontar reptes diferents en l'establiment d'un nou model de societat que garanteixi una bona qualitat de vida per a tothom. La societat en el seu conjunt s'ha de sentir apel·lada en la lluita per la qualitat de vida de la gent gran, ja que, finalment, és una qüestió que ens afecta i ens afectarà a totes i a tots, directament o indirecta.

¹⁴ “La denominació LGBT, i els diversos equivalents, són la sigla que correspon a lesbianes, gais, bisexuals i transgènere. L'ordre de les lletres que la constitueixen és variable, tant en català com en la resta de llengües; així, al costat de les formes LGBT i LGTB, que són les més freqüents en català, també es documenten les variants GLBT i GLTB. De vegades també s'omet la B (de bisexuals) o s'afegeix una Q (de queers) o una I (d'intersexuals).” Breu. M. (2013). Vocabulari terminològic LGBT (lèsbic, gai, bisexual i transgènere). Recuperat de <https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/164/search/lgtb?type=basic&condition=contains>. Aquí fem servir les sigles LGBTI tal com es fan servir a la Llei 11/2014 per a garantir els drets LGBTI i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

L'augment del percentatge d'envelliment i de sobreenvelliment,¹⁵ acompanyat de canvis socials i culturals, ha desembocat en una forma d'atenció a les persones grans que no ha estat prou ben encarada pels governs que, sovint, han actuat amb improvisació per cobrir només les necessitats més urgents. Ens preguntem si, davant d'aquest canvi generacional, els governs estan prou preparats per acollir les persones grans o si hi destinen prou mitjans i recursos per poder atendre les demandes a què caldrà donar resposta, per garantir l'adequada protecció a fi de gaudir d'una vellesa digna i segura.

Per dotar els serveis socials de prou mitjans econòmics cal, en primer lloc, la voluntat política per fer-ho. El compliment dels drets socials universals no és un cost, ni una càrrega, sinó un dret adquirit pel sol fet de ser persones i voler gaudir de l'etapa final de la vida amb dignitat. El fet de no tenir garantits uns ingressos mínims¹⁶ genera situacions d'angoixa, un sentiment generalitzat de pobresa i una preocupació profunda entre la gent gran. Destaquem que els 15 països més desenvolupats de la Unió Europea (UE-15) dediquen a polítiques socials un 3% més que Espanya:¹⁷ això es tradueix en una inversió de 30.000 milions d'euros anuals menys que la mitjana de l'Europa dels quinze.

Proposem trobar una fórmula per treballar aquests temes que impliqui cooperativament els àmbits administratiu, social, econòmic, cultural i cívic, i fer valer els nostres drets per reconèixer la promoció de l'envelliment. Aquesta fórmula s'ha de fonamentar en:

- La igualtat d'oportunitats.
- L'aprofitament del potencial de les persones grans.
- La solidaritat intergeneracional.
- L'eficiència.
- La qualitat de l'atenció i dels serveis.

¹⁵ "Catalunya es troba entre els països europeus amb un percentatge de sobreenvelliment més alt (15,4%). És a dir, 15,4 de cada 100 persones de 65 anys o més superen els 84 anys. El percentatge de sobreenvelliment femení (18,3%) és més elevat que el masculí (11,4%), tot i això, en els darrers anys la distància entre sexes s'ha reduït lleugerament. El sobreenvelliment ha crescut un 25,2% respecte del valor de 2005 (12,3%). Si es mantenen les tendències actuals en mortalitat, en els propers anys seguirà creixent." Observatori del Sistema de Salut de Catalunya. (2012). Percentatge de sobreenvelliment. Recuperat de http://observatorisalut.gencat.cat/ca/detalls/article/14_IND_percentatge_sobreenvelliment.

El sobreenvelliment es calcula com el quocient entre el nombre de persones de 85 anys i més i el nombre de persones de 65 anys i més. S'expressa en tant per cent (cf. <https://www.idescat.cat/pub/?i-d=inddt&m=m>).

¹⁶ Cf. Ponència A, apartat 2: "Dignitat", especialment la secció dedicada a les pensions.

¹⁷ Podeu consultar, entre d'altres:

— <https://ctxt.es/es/20181212/Firmas/23453/ctxt-Observatorio-Social-La-Caixa-gasto-social-Espa%C3%B1a-UE.htm>

— https://elpais.com/economia/2017/12/08/actualidad/1512760238_837565.html

— <https://magnet.xataka.com/preguntas-no-tan-frecuentes/como-ha-evolucionado-el-gasto-social-en-europa-y-en-espana-durante-los-ultimos-anos>

També podeu consultar les dades de l'Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/social-protection/data/database>

- La preservació de les autonomies econòmica i social, i de la dignitat.
- La cooperació intersectorial.

Cal que el nou sistema sigui respectuós amb els drets humans i amb la dignitat, un sistema centrat en la persona, disponible, accessible, assequible, complet, continuat, transparent, sensible, orientat vers els resultats i basat en l'evidència. Cal crear una agència catalana per tal de gestionar un sistema que garanteixi els recursos econòmics i personals necessaris a fi de millorar la qualitat de vida de les persones grans.

En aquest sistema, cal que els processos d'adaptació a la vida institucionalitzada siguin tan suaus com sigui possible i s'ajustin a la necessitat de la persona. Cal entendre que aquesta adaptació al nou habitatge, en una comunitat no escollida comporta un procés de dol i pèrdua important per a la persona, no només pel seu habitatge, sinó de la seva comunitat i les seves rutines en l'espai i l'entorn en què vivia. Cal tenir en compte les conseqüències derivades d'aquesta institucionalització: el desarrelament de la persona de la llar on ha viscut una part important de la seva vida, els seus espais, els racons i les intimitats o la pèrdua d'orientació, signifiquen entrar en un règim de vida que no ha estat (sovint) ni escollit ni entrenat.

Cal, en definitiva, que es respecti l'autonomia de les persones grans davant de qüestions organitzatives, i prioritzar la identificació de les seves necessitats a fi de poder viure de manera autònoma tant de temps com sigui possible. Per això, cal estimular la participació de la mateixa gent gran en la definició i el control d'aquests sistemes per a la millora i el manteniment de la qualitat de vida. En aquest sentit i com ja s'ha fet esment en el tema del dol, enfortir les propostes de cures, les que siguin autogestionades com el cohabitatge només requereixen voluntat política i espais on materialitzar-se.

6-B) Solidaritat intergeneracional

Les persones grans hem viscut una etapa de grans canvis socials i tecnològics. És gratificant i educatiu explicar totes les nostres vivències i memòries a les noves generacions successores, perquè puguin descobrir la nostra memòria històrica.

Actualment, però, la vellesa és un tema no assimilat per la joventut, que mira cap a un món ple de tecnologia que l'enganxa i uns mitjans de comunicació que afavoreixen una imatge d'eterna joventut.¹⁸ En la majoria dels casos, la gent gran ja no

¹⁸ "En una societat com la nostra, que idolatra el consum i la joventut, la devaluació social de la jubilació i la marginació de la vellesa són un risc clar que ha de ser tingut en compte. És evident que als ancians se'ls deixa de banda, la qual cosa agreuja la seva situació, ja que és ben sabut que l'aïllament, la solitud, no exercitar les capacitats i l'autonomia pròpies, generen encara més incapacitat i més envelliment. Per contra, la societat hauria d'adaptar-se

conviu amb les famílies de manera habitual: quan apareixen determinades necessitats de dependència, les persones grans son aïllades de l'entorn. Això genera una manca de consideració envers la gent gran, pel desconeixement de la magnitud de la pèrdua de les capacitats que experimenten: és difícil pel jovent fer-se a la idea de les dificultats de comprensió, d'oïda, de mobilitat, d'equilibri... per les quals pot passar la gent gran. Estar a prop de qui ho pateix ajuda a generar una empatia intergeneracional, de la qual estem mancades i mancats, ara mateix.

El canvi dels rols i dels grups familiars també ha influït en aquesta manca de contacte entre generacions: “en aquests darrers anys, el concepte de família s’ha diversificat i ampliat, reconeixent noves estructures familiars [...] que] es construeixen adaptant-se a circumstàncies ben diverses [on] és cada cop més freqüent la visibilitat d’altres models familiars diferents del tradicional”.¹⁹ Aquesta diversitat familiar (especialment en casos de separació i divorci) pot impedir el contacte amb netes i nets (quan n’hi ha). Així, mentre les persones grans estan actives, les relacions familiars es mantenen (especialment pel que fa a la cura de netes i nets), però quan les persones grans presenten problemes de dependència, la relació es deteriora i passen a veure’s no com un ajut necessari, sinó com una càrrega que convé allunyar del nucli familiar.

Les administracions públiques, doncs, han de fomentar les relacions socials i afectives entre infants, joves, persones adultes i persones grans. Aquestes relacions enriqueixen i afavoreixen la cohesió social i poden tenir lloc en l’entorn familiar, però cal estendre-les en entorns socials més amplis, com ara el barri o el municipi. En aquestes relacions hem de treballar, de manera conjunta, temes d’interès social que afecten totes les generacions, com ara les pensions dignes, la no precarietat o la conciliació familiar, entre d’altres.

La nostra generació i les predecessores van haver de lluitar molt per aconseguir tots els avenços socials que actualment gaudim. A través de lluites socials i reivindicacions polítiques, vam aconseguir la sanitat universal, un ensenyament de qualitat i pensions públiques. Cal fer saber a les noves generacions que les condicions en què vam viure i lluitar eren molt adverses i cal fer-ho saber, especialment, per evitar retrocessos en la protecció social.

Cal conscienciar les noves generacions que ni les prestacions socials ni la jubilació és quelcom que els queda lluny. En aquest sentit, la referència als 65 anys com a inici de la consideració de gent gran pot generar problemes: actualment, força

a la nova realitat demogràfica envellida, prenent mesures preventives que reforcin l'autonomia, així com mesures de protecció i acompanyament de les persones grans.” Casado, M., Rodríguez, P. i Vilà, A. (coords.). (2016) Document sobre envelliment i vulnerabilitat, p. 11. Recuperat de: <http://www.publicacions.ub.edu/refs/observatoriBioEticaDret/documents/08532.pdf>

19 Aparicio, D. (2017). Noves estructures familiars i la necessitat de tenir espais per compartir. *Infància*, 216, 17-20. Recuperat de <http://www.blogrosasensat.org/2017/05/noves-estructures-familiars-i-la.html>

persones estan pensant ja més en els 67 que en els 65. De fet, l'edat en què finalitza l'etapa laboral de les persones hauria de ser, només, un element referencial en la consideració de la gent gran: establir els 65 (o els 67) com a barrera inamovible pot generar més discriminació i complexitat en situacions que ja, per si mateixes, són difícils de manegar.

D'altra banda, les persones d'edat tenim dificultats per entendre els models de vida, les opinions i les posicions de les persones joves. Cal construir espais comuns de coneixement, debat i comprensió, per treballar-hi juntes i junts; cal trobar noves formes per optimitzar els diferents espais públics existents, tenint en compte la gran varietat d'usos i necessitats, i cal establir programes dissenyats i planificats a consciència que es basin en l'intercanvi d'experiències i en la transmissió de valors, que tinguin continuïtat en el temps i que siguin capaços de fomentar la cohesió social. Cal, en definitiva, atendre totes les generacions segons les seves necessitats, i potenciar-ne la col·laboració i l'entesa, sense deixar pas a la confrontació entres elles. La solidaritat intergeneracional ha de ser bidireccional, no només nosaltres ens hem de preocupar pels seus sous i precarietat laboral, sinó que ells s'han d'implicar amb la defensa de les pensions i amb les polítiques de protecció dels drets de les persones grans. Hem de ser capaços d'establir aliances entre la joventut i la gent gran.

Paral·lelament, i també en col·laboració amb les persones més joves, hem de fer accions per conèixer altres cultures, altres maneres de fer i de pensar altres desitjos, i altres maneres de conviure, per convertir-ho en experiències plenes, positives i pròpies, si escau.

7-B) Participació i representativitat

Els consells consultius de la gent gran neixen com a òrgans de consulta i de participació de les persones grans en totes les temàtiques que els afecten com a ciutadania i com a gent gran. En cada consell consultiu, han d'estar representades les principals entitats que tracten temes de la gent gran de la comarca i han d'abordar i actuar conjuntament sobre problemes comuns: salut, oci, serveis socials, transport, equipaments adequats...

Cada consell consultiu, mitjançant nomenament del Consell Comarcal,²⁰ ha d'aportar una o un representant al Consell de la Gent Gran de Catalunya.

20 Amb els tràmits per a la supressió del Consell Comarcal del Barcelonès (*Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya*, 2019, 11 de gener). Proposició de llei d'ordenació del mapa comarcal de Catalunya i de supressió del Consell Comarcal del Barcelonès (202-00034/12). Recuperat de <https://www.parlament.cat/document/bopc/294018.pdf>, s'està treballant per adequar la realitat dels cinc municipis d'aquesta zona a la participació en el Consell de la Gent Gran de Catalunya.

Aquesta o aquest representant ha de fer la funció de corretja de transmissió d'informació, d'anada i tornada, entre la Generalitat de Catalunya i les diferents administracions i persones dels territoris.

Cal que en tots els municipis de més de 20.000 habitants i en tots els consells comarcals hi hagi un consell consultiu de la gent gran, per evitar la situació actual en què algunes demarcacions no tenen consell constituït. Mitjançant els treballs i les trobades d'aquest 8è Congrés, hem de garantir l'existència d'aquests consells, que tinguin un funcionament regular i que siguin proactius. Hem de demanar que, a més de la voluntat política de constituir-los, s'hi sumi el suport amb mitjans (econòmics i materials) i personal necessari per desenvolupar-los.

Observem, també, que les persones grans no estem adequadament representades en els ajuntaments. En general, hi ha poques regidories de gent gran: això denota certa despreocupació per un tema tan sensible com aquest. Se'ns inclou, sovint, dins de la Regidoria de Benestar i Salut, per la qual cosa se'ns acaba relacionant sempre amb la dependència i amb la malaltia. Caldria afavorir de manera clara que els ajuntaments i les altres administracions tinguessin la regidoria (o la unitat) específica de la Gent Gran.

Creiem que s'ha de potenciar la nostra participació i l'aportació i el poder de decisió, tant social com institucional. Cal que s'incloguin les persones grans en el diàleg civil sobre el desenvolupament sostenible i en la transmissió intergeneracional de coneixements, valors i cultura. Cal que s'encoratgi, s'impulsi i s'animi les persones grans a participar com a candidates en qualsevol procés electoral perquè som nosaltres, millor que ningú, qui coneixem les necessitats d'aquesta cinquena part de la població que, a més, representa un percentatge molt més elevat de votants.

Seguim reivindicant la necessitat que, a la Generalitat de Catalunya, hi hagi una unitat orgànica específica (departament o agència) que desenvolupi polítiques integrals per a la gent gran i que treballi per a l'adaptació de la persona i la societat a l'envelliment.

8-B) Preparació per a l'envelliment i la longevitat

L'envelliment actiu es defineix com el procés d'optimització de les oportunitats de salut, participació i seguretat a fi de millorar la qualitat de vida a mesura que les persones envelleixen.²¹ Arribar a la jubilació amb una bona preparació mental

²¹ "La idea del envejecimiento activo surgió en un intento de hermanar de forma coherente ámbitos políticos muy compartimentados. En 2002, la Organización Mundial de la Salud (OMS) dio a conocer el documento Envejecimiento activo: un marco político. En este marco se define el envejecimiento activo como el proceso de optimización de las oportunidades de salud, participación y seguridad con el fin de mejorar la calidad

per a l'acceptació del procés d'envelliment ens ajudarà molt a poder mantenir la trajectòria vital i sentir-nos útils a la societat.

Cal recordar, però, que es comença a envellir des que es neix i, per tant, és necessari que hi hagi més consciència del procés d'envelliment al llarg de totes les etapes de la vida i no només des de la jubilació. Hi ha, doncs, una part de l'envelliment que sí que és responsabilitat de cada persona: seguir el propi procés vital, acceptant-ne la situació personal diferent de cadascuna de les etapes en relació amb les prèvies, valorant el fet que cadascuna d'aquestes enriqueix la següent, amb ganes de viure, amb motivació, de forma activa i solidària, integrades i integrats a la societat, aportant-hi tot allò que comporta la saviesa de la vida viscuda. Per això, la perspectiva d'edat s'hauria d'incorporar en el contingut curricular, de manera progressiva, ja des de ben aviat.

Les persones i les administracions, cada una des del seu espai, han d'adaptar-se a l'envelliment de la societat. En aquest sentit, ja s'ha fet una normativa específica a França,²² i a Catalunya, a instàncies del Parlament, ja s'ha presentat la memòria per atendre, de forma individual i col·lectiva, l'adaptació a l'envelliment.²³

L'envelliment actiu-participatiu és un tema acadèmic recurrent avui dia, però cal concretar quin és el seu significat per fer-ho extensiu a tota la societat i no només en fòrums especialitzats. L'envelliment actiu s'ha de complementar amb un envelliment productiu i comunitari, en què les persones grans formin part de tots els fòrums de participació possibles, com a subjectes actius i de planificació, no només com a subjectes passius o receptors de serveis. En aquest aspecte, cal estar al cas de moltes dones grans que continuen fent tasques de cura en jornades massa llargues: cal diferenciar l'envelliment productiu de "l'esclavitud de les àvies i els avis". Els recursos que s'hi destinin, doncs, han de facilitar més l'apoderament i normalitzar la quotidianitat integral: és primordial elaborar polítiques d'envelliment actiu (i no realitzar només polítiques assistencials vinculades amb la dependència) que tinguin presents especialment els entorns rurals del nostre país.

La participació dels adults grans en aspectes socials, econòmics, culturals, espirituals i cívics, no es refereix tan sols a la capacitat per ser-hi físicament, sinó que fa

de vida de las personas a medida que envejecen. Se hace hincapié en la necesidad de actuar en múltiples sectores, con el objetivo de asegurar que las personas mayores sigan siendo un recurso para sus familias, comunidades y economías. El marco político de la OMS reconoce seis tipos de determinantes clave del envejecimiento activo: los económicos, los conductuales, los personales, los sociales, los relacionados con los sistemas sanitarios y sociales y los relacionados con el entorno físico" Organizació Mundial de la Salut (OMS, 2015). Informe mundial sobre el envejecimiento y la salud, p. 5. Recuperat de https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/186466/9789240694873_spa.pdf;jsessionid=45E9B7E42DE715D982A64ECA4A534CDB?sequence=1

22 Es tracta de la Llei 2015/1776, de 28 de desembre de 2015, relativa a l'adaptació de la societat a l'envelliment, vigent des del 5 d'agost de 2016, l'article 1 de la qual estableix que «L'adaptation de la société au vieillissement est un impératif national et une priorité de l'ensemble des politiques publiques de la Nation». Teniu el text de la Llei 2015/1776 disponible en aquest enllaç: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORF-TEXT000031700731>

23 http://presidencia.gencat.cat/web/.content/departament/transparencia/acords_govern/2017/2017_07_25/SIG17TSF0623.pdf

referència a l'apoderament de les persones grans i a la capacitat de seguir decidint en els aspectes en què estan immerses, en línia amb el seu propi projecte de vida. Alguns exemples d'aquesta participació podrien ser: mentoria d'emprenedoria, amb joves i persones en situació d'atur de llarga durada o d'altres col·lectius amb necessitats especials; transmissió de coneixements organitzatius adquirits al llarg de la vida laboral; desenvolupament de tasques d'investigació acadèmica (no només com a subjectes de proves mèdiques); col·laboració en programar, realitzar i avaluar activitats d'àmbit local (en coordinació amb l'ajuntament o el consell comarcal, sobretot pel que fa al tema de recursos materials i econòmics); com a agents específics de promoció de la vida activa de la pròpia gent gran, etc.

La jubilació comporta, sovint, un canvi en les rutines de la vida en parella i en les de les relacions socials. Cal que el fet d'aturar l'activitat laboral no tingui un impacte negatiu en la capacitat cognitiva. Així com la vida estudiantil i la laboral estan molt ben planificades i estructurades, la jubilació pot esdevenir un canvi massa sobtat i poc preparat. Cal que les administracions ajudin a realitzar un important treball preventiu perquè el procés de canvi vital que va de la situació activa a la passiva (des del punt de vista laboral) transiti en un entorn normalitzat de salut i benestar.

La gent gran pot aportar un plus de temps, experiència, coneixements i valors a qualsevol tasca en què col·labora. "Som grans i tenim temps, però no tenim temps per perdre" és una frase que resumeix a la perfecció la voluntat que té la gent gran de fer coses i d'incidir socialment. El segment de població més gran de 65 anys volem demostrar que, després del cessament de la nostra activitat professional, hi ha un món ple de noves oportunitats. Cal que visualitzem aquests anys com a aprofitables, per seguir aportant i aprenent al llarg de la vida, fins i tot durant la vellesa, i, per tant, gaudir d'un envelliment actiu i saludable.

Hi ha multitud d'activitats participatives i d'aficions formatives, lúdiques i culturals que també col·laboren a l'envelliment actiu. Algunes d'aquestes aficions són, per exemple: la lectura; les aules d'extensió universitària o programes com l'Acadèmia dels Sèniors; les manualitats; l'exercici físic; la pràctica de les arts; el turisme i les excursions; l'aprenentatge d'idiomes; la mentoria i el voluntariat... Diferents estudis²⁴ afirmen que la participació social, la cultural i la comunitària, fetes de manera activa, donen sentit a la pròpia vida i aporten recursos socials valuosos: "La participación facilita establecer relaciones con otros miembros de la comunidad, mejora la calidad de vida y fortalece la eficacia personal, colectiva y política."²⁵

24 Cf., p. ex. Instituto de Mayores y Servicios Sociales. (2008). La participación social de las personas mayores. Recuperat de <http://www.imserso.es/InterPresent2/groups/imserso/documents/binario/11005partsocialmay.pdf>

25 Florin, P. E. i Wandersman, A. (1990). Citizen participation, voluntary organizations and community development: Insights for empowerment through research. Dins *American Journal of Community Psychology*, 18, 41-55., citat a Ramos-Vidal, I. i Maya-Jariego, I. (2014). Sentido de comunidad, empoderamiento psicológico y participación ciudadana en trabajadores de organizaciones culturales. Dins *Psychosocial Intervention*, 23 (3). Recuperat de http://scielo.isciii.es/scielo.php?script=sci_arttext&pi=S1132-05592014000300002.

El voluntariat és una de les formes que pot prendre la participació activa de les persones grans. El voluntariat contribueix a la prestació de serveis de tota mena, i permet detectar i denunciar mancances i necessitats que estan ocultes d'alguna manera. El voluntariat permet crear i completar xarxes d'ajut, i aportar solucions amb col·laboració i coordinació dels serveis que ja es presten des del sector públic. De fet, si incorporéssim al PIB la valoració de totes aquestes tasques que la gent gran fa en forma de voluntariat, l'increment en la xifra de riquesa del país seria força significatiu. Darrere del voluntariat, hi ha un ferm compromís d'actuació a favor de la societat i la persona. És important difondre que l'exercici del voluntariat és font de vida i alegria, permet la descoberta d'habilitats i potencialitats manuals i intel·lectuals, que la vida laboral ha mantingut ocultes i omple hores, altrament buides, de manera positiva i productiva.

9-B) Desenvolupament sostenible

En relació amb l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible²⁶ i amb el Pla nacional per a la seva implementació a Catalunya,²⁷ la gent gran hi té molt a dir. Cal crear una consciència intergeneracional que digui que és necessari viure amb més harmonia amb la natura. L'augment de la temperatura del planeta, la contaminació del medi ambient, el malbaratament de les matèries primeres, el consumisme desenfrenat, l'ús excessiu de plàstics (sense cicles adequats de reciclatge i reutilització), els sistemes de transport (individual i col·lectiu)... són problemes que cal encarar conjuntament, amb una visió holística del món, i no només pensant en la nostra realitat, sinó especialment en la d'aquelles generacions que ens venen darrere.

És imprescindible incloure la perspectiva d'edat en totes les polítiques que es dissenyin, en concret, en les mesures que s'estableixen per combatre i pal·liar els efectes negatius del canvi climàtic, i per contribuir a la sostenibilitat de:

- Els ecosistemes terrestres, marítims i aquífers, incidint en l'impacte ambiental que fem les persones.
- El creixement econòmic, la producció i el consum, tenint en compte, també, la generació dels residus que comporten aquestes activitats i la necessitat de reduir-los i de potenciar-ne la reutilització.
- Els assentaments urbans, per fer-los amigables per a totes les edats.

²⁶ http://cads.gencat.cat/ca/Agenda_2030/

²⁷ En preparació, cf. http://cads.gencat.cat/web/.content/Documents/Agenda_2030/Acord-Govern_Pla-Nacional-Agenda-2030.pdf

- L'ús de les diferents energies, l'estalvi energètic conscient i la seva assequibilitat.²⁸

La signatura de l'Acord de París, que “té per objectiu mantenir l'augment de la temperatura d'aquest segle (xxi) molt per sota dels 2°C i reforçar la capacitat per afrontar els impactes del canvi climàtic”,²⁹ ha estat considerada per la comunitat internacional com un gran avanç. Però, per poder complir aquest Acord, cal anar més enllà de les polítiques actuals, ja que les emissions a escala global segueixen sense reduir-se.³⁰ La implicació de tothom en la conservació és fonamental per al sosteniment del nostre planeta.

Les persones grans, com la ciutadania en general, hem de tenir informació certa i acurada per part de les diferents administracions públiques per actuar correctament en cada cas. Una millor informació facilitarà la participació i la dinamització de la gent gran³¹ en la realització de les mesures proposades per pal·liar els efectes negatius del canvi climàtic i generar un desenvolupament sostenible per a les futures generacions. La lluita contra la contaminació mediambiental és cosa de tots i totes. Les persones grans ens hem de posicionar al costat dels i les adolescents i joves que lideren actualment un important moviment mundial per un planeta sostenible.

²⁸ Consulteu, per exemple, GreenPeace. (2009). Com salvar el clima. Uneix-te a la [r]evolució renovable. Recuperat de https://archivo-es.greenpeace.org/espana/Global/espana/report/cambio_climatico/informe-c-mo-salvar-el-clima-2.pdf

²⁹ https://canviclimatic.gencat.cat/ca/oficina/actuacio_internacional/acord_paris/

³⁰ “Les emissions mundials de diòxid de carboni, principal causant del canvi climàtic, van augmentar el 2017 després de tres anys d'estancament. No hi ha indicis que hagin assolit el seu màxim i al ritme actual faran que, el 2100, la temperatura mitjana del planeta hagi augmentat tres graus respecte a l'era preindustrial, amb uns efectes molt greus a tots els nivells. [...] Segons l'Organització Meteorològica Mundial, l'última vegada que es va registrar a la Terra una concentració de CO₂ comparable va ser entre 3 i 5 milions d'anys enrere. En aquell moment, la temperatura era de 2 a 3 °C més alta, i el nivell del mar, entre 10 i 20 metres superior a l'actual.” Duran, X. (2018, 28 de novembre). Alerta de l'ONU contra el canvi climàtic: “calen mesures urgents de tots els països”. CCMA Notícies. Recuperat el 6 d'agost de 2019, de <https://www.ccma.cat/324/alerta-de-lonu-contra-el-canvi-climatic-calen-mesu-res-urgents-de-tots-els-paisos/noticia/2889580/>

³¹ Per exemple: “L'Ajuntament de Viladecans, amb la col·laboració de la Universitat de Barcelona, estrenarà el documental Testimonis del Clima [...] L'estudi vol investigar les diferències de temperatures o fenòmens meteorològics entre l'actualitat i el passat, que demostren el canvi climàtic. [...] La memòria climàtica de la gent, però, és també una dada molt important a tenir en compte per comprendre millor la magnitud del canvi climàtic en què estem immersos, complementària a les dades objectives que ens donen alguns instruments meteorològics. Els relats de la gent gran, testimonis d'un clima diferent al que tenim en l'actualitat, són d'un gran valor científic i humà. [...] En el documental, gent gran de Viladecans recorda com era la meteorologia durant els anys 1940-1965 i explica anècdotes i experiències relacionades amb el clima d'aquell temps.” (2019, 14 de juny). Un documental mostra el canvi climàtic a partir dels records de la gent gran. El Far. Recuperat el 6 d'agost de 2019, de <https://elfar.cat/art/28090/un-documental-mostra-el-canvi-climatic-a-partir-dels-records-de-la-gent-gran>

ANNEX

**Carta dels drets i
deures de la gent gran
de Catalunya**

**gent
gran**

8è Congrés Nacional 2019

TENIM VEU, DECIDIM

ANNEX

Carta dels drets i deures de la gent gran a Catalunya

El Govern de la Generalitat de Catalunya va acordar el 8 d'octubre de 2003 establir i promoure l'aplicació de la Carta dels drets i deures de la gent gran de Catalunya, aprovada pel Consell de la Gent Gran de Catalunya el 22 de setembre de 2003.

La Carta de drets i deures de la gent gran de Catalunya, promoguda pel Departament de Benestar i Família (actualment Departament de Treball, Afers Socials i Famílies) i pel Consell de la Gent Gran de Catalunya, va néixer com a compliment dels compromisos presos al 4t Congrés Nacional de la Gent Gran de Catalunya, fruit de les recomanacions del *Llibre blanc de la gent gran activa* i del *Llibre blanc de la gent gran amb dependència*. Respon també a les indicacions i els objectius plantejats al Pla estratègic de la II Assemblea Mundial sobre l'Envel·liment.

La Carta també es fonamenta en l'Estatut d'autonomia de Catalunya, la Declaració dels Drets Humans i la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea, i es construeix sobre el concepte de l'autonomia personal, entesa com el dret de ser lliures en la presa de decisions, de mantenir el propi projecte de vida des de la identitat personal, així com des de la responsabilitat de complir els compromisos adquirits lliurement en l'exercici de la ciutadania.

La redacció de la Carta va tenir una gran participació de la societat civil catalana, representada per associacions de gent gran de tot el país, pels consells consultius de la gent gran dels consells comarcals, per col·legis professionals, universitats, institucions i per persones expertes en matèria de gent gran. D'aquesta manera, es va garantir la màxima pluralitat i objectivitat possible.

Aquesta Carta és un document viu que permet una revisió continuada i una tasca d'informació sobre els drets de la gent gran que afavoreixi la conscienciació sobre les responsabilitats de les persones grans des del civisme.

D'altra banda, la Carta s'inscriu en la filosofia de construir un país per a totes les edats, on les persones grans siguin ciutadanes de ple dret, amb els mateixos drets i deures que la resta de la ciutadania, i evitar, així, situacions de discriminació

CONTINGUT

La Carta dels drets i deures de la gent gran a Catalunya recull els cinc principis temàtics proposats per les Nacions Unides, descrits en els documents dels drets humans per a persones d'edat avançada. Els tres primers fan referència al vessant més individual i personificable de l'ésser humà. Els dos últims principis permeten assolir l'autorealització personal, basada en la independència, tot aportant qualitat i dignitat humana.

Aquests principis són:

Dignitat: “Les persones grans hem de poder viure amb dignitat i seguretat i veure’ns lliures d’explotació i maltractaments físics i/o psíquics, així com de ser tractades dignament sense discriminació per causa d’edat, gènere, ètnia, discapacitat, situació econòmica o qualsevol altra condició.”

Independència: “Inclou l’accés a l’alimentació, l’aigua, l’habitatge, el vestit i l’atenció sanitària adequats, així com l’oportunitat de treball remunerat i l’accés a la capacitació i l’educació.”

Autorealització: “Les persones grans hem de poder desenvolupar plenament les oportunitats i les potencialitats a partir de l’accés als recursos educatius, culturals, espirituals, d’oci i temps lliure en la societat.”

Assistència: “Les persones grans hem de beneficiar-nos de la cura de la família, així com tenir accés als serveis socials, sanitaris i assistencials, i gaudir dels drets humans i fonamentals, quan residim tant en la llar pròpia com en centres d’atenció o institucions.”

Participació: “Les persones grans hem de participar activament en la formulació i en les polítiques que afecten directament el nostre benestar, des de la solidaritat amb altres generacions, en una societat per a tothom; aquest principi ha de ser entès des del dret a la lliure associació.”

Podeu accedir al text complet de la Carta dels drets i deures de la gent gran a Catalunya en aquest enllaç:

https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/gent_gran/carta_dels_drets_i_deures_de_la_gent_gran

gent
gran

8è Congrés Nacional 2019
TENIM VEU, DECIDIM

012
gencat.cat

Cost de la trucada: segons operadora.

Oficina del Congrés:

Avinguda del Paral·lel, 50-52

08001 Barcelona

Telèfon: 93 483 17 82

treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/gent_gran/consell_de_la_gent_gran_de_catalunya/congres-de-la-gent-gran;

Bústia: gentgran@gencat.cat

gent gran